БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 270 (8490) | 1957 оной ноябриин 16, суббото | Сэн 20 мүнгэн

Манай республикын ажалшад СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые баяртайгаар угтаад, ажалдаа шэнэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэнэ

Трактор, машинуудаа һайнаар, түргэнөөр заһабарилая

Колхозуудай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ МТС-үүдэй үүргэ угаа ехэ. Мүнөө үедэ МТС бүхэн хүдөө ажахын элдэб трактор, машинануудаар, түхеэрэлгэнүүдээр яһала хангагданхай. Энэ баян техникые гамтайгаар харууһалха, саг соонь заһабарилжа, жэлэй дүрбэн сагта бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гээшэ механизаторнуудай нангин уялга болоно.

Республикын түрүү МТС-үүд, механизаторнууд энэ харюусалгата уялгаяа жэшээтэ һайнаар дүүргэжэ, харьяата колхозуудтаа хүдөө ажахын кампанинуудые богони болзорто үнгэргэжэ, ороохо тараанай, бусад культурануудай үндэр баян ургаса туйладаг болонхой. Түнхэнэй, Ехэ-Кударын, Тимлюйскэ болон бусад хэдэн МТС-үүд машина техникээ ашаглаха талаар Һилээд һайн үрэ дүн туйлана. Сезон соо мянга гаран гектар зөөлэн хахалалга хэһэн трактористнууд, 600—1100 гектар таряа хадаһан комбайнернуудай тоо жэлһээ жэл бүри олошорно.

Эдэ түрүү МТС-үүдтэ тракторнуудынь түхэреэн жэл соо заһабарилагдадаг болонхой. Мүн сеялкэнүүдынь зунай сагта, комбайнуудынь үбэлдөө заһабарилагдана. Энэ аргаар трактор болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилхада тракторна хүдэлмэриин үнэ сэн химдарна, намар-үбэлэй һарануудта мастерскойн хүдэлмэри хүнгэржэ үгэнэ ха юм.

Тиигэбэшье, республикын МТС-үүдтэ, совхозуудта заһабарилгын хүдэлмэри гол түлэб намар-үбэлэй һаранuудта үнгэрнэ. Тиимэһээ энэ шухала хүдэлмэриие эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар ябуулха гээшэ мүнөө үедэ МТС болон совхозуудай эгээн харюусалгатай хэрэг бшуу.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, мүнөө СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга бэшэгтэ харюу болгон олохон МТС-үүд заһабарилгынгаа хүдэлмэриие саг соонь эхилжэ, урагшатайгаар ябуулжа байнхай. Хамнигадайн, Үшөөтэйн, Хэрэнэй, Курбын МТС-үүд трактор машинануудые заһабарилха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Үшөөтэйн МТС-эй механизаторнууд заһабарилгаяа ургаса хуряалгын дүүрэхэлээр захалжа, октябрь-ноябрь һарынгаа түсэбые уридшалан дүүргээ. Эндэ хорёод трактор, 50 гаран сеялкэ, 9 комбайн болон бусад машинанууд заһабарилагдаад байнхай. Заһабарилгын хүдэлмэри узловой аргаар хэгдэжэ, хэдэн олон механизаторнуудые харьяата колхозуудайнгаа малай үбэлжэлгэдэ, барилгада хабаадуулха аргатай болгоо. Мастерской дотор мүнөө жэл вентиляци шэнээр хэгдээ, заһабарилгада хэрэглэгдэхэ зэр зэмсэгүүдынь дүтэ байдаг болонхой.

Зүгөөр, республика дотор юрэнхы дээрээ трактор, машинануудай заһабарилга урда жэлэйхидэ орбол оройтожо эхилээд, ааляар ябажа байна. Ноябриин 10-най байдалаар арбаад МТС нэгэшье трактор заһабарилгаһаа гаргаагүй байшоо. Тэдэнэй тоодо Бага-Куналейн, Охин-Булагай, Погранична, Иволгын болон бусад хэдэн МТС ороно. Мүн энэ хүдэлмэри Сэлэнгын, Хориин, Кяхтын совхозуудта муугаар ябана.

Олохон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд мастерскойн хүдэлмэриие һайса эмхидхээгүй аад лэ, тэндэ хэмһээ олон хүнүүдые барина. Заһабарилга хэгшэдэй бүтээһэн ажалые үдэр бүри согсолжо, олоной урда харуулнагүй, социалистическэ мүрысөөн һулаар эмхидхэгдэнхэй.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые дары усадхажа, заһабарилгын хүдэлмэриие эрид хурдадхаха шухала болоод байна. Тиимэһээ заһабарилга эгээн түрүүн хаа хаанагүй узловой аргаар хэгдэхэ ёһотой. Мастерскойе даагшад, механигууд ажалай эмхидхэлые һайжаруулжа, шадаал һаа үсөөн хүнүүдые, һайн шанартайгаар хүдэлгэхые оролдохо зэргэтэй. Мастерской дотор эмхидхэгдэһэн узелнуудай хүдэлмэриие саг үргэлжэ хинан шалгажа, тэдэниие хэрэгтэй детальнуудаар таһалгаряагүй хангаха шухала.

МТС-үүдэй партийна эхин оранизацинууд СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгатай механизатор бүхэниие танилсуулжа, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уялгатай. Илангаяа социалистическэ мүрысөө баталһан МТС-тэйгээ хоорондоо ябалсажа, һара бүри заһабарилгын хүдэлмэриие шалгалсажа байха хэрэгтэй. Энэ үедэ агитаторнууд хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар хүдэлхэ зэргэтэй.

Тиихэ зуураа, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд механизаторнуудые зохид һайн гэр байраар хангаха, тэдэнэртэ сүлөө сагаа культурнаар үнгэргэхэ арга нүхэсэл олгохо ёһотой.

МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд заһабарилгынгаа хүдэлмэриие амжалтатайгаар үнгэргэхынгөө хажуугаар, харьяата колхозуудтаа малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр ябуулха, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ хэрэгтэ анхаралаа һайса табиха уялгатай. Ажахын эдэ шухала хүдэлмэринүүдтэ трактор, машинануудаа зүбөөр хубаарилжа, механизаторнуудаа элсүүлхэ гээшэ гүрэн түрын удхашанартай хэрэг мүн.

Республикын Хүдөө ажахын министерство, аймагуудай партийна, советскэ органууд МТС болон совхозуудта заһабарилгын хүдэлмэриие һайнаар ябуулха, трактор, машинануудые эрхим шанартайгаар заһабарилха хэрэгые үдэр бүриингөө хиналтада абаха ёһотой.

Н. С. Хрущев Америкын „Юнайтет Пресс" агентствын главна корреспондент Генри Шапиротай хөөрэлдэбэ

Америкын «Юнайтет Пресс» агентствын Москвада байдаг главна корреспондент Генри Шапиро КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевто хандажа, тэрээнтэй хөөрэлдэхын тула уулзахые гуйһан байгаа. Н. С. Хрущев Г. Шапиротай уулзажа, хөөрэлдөө. Хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын байдал тухай, тодорхойлон хэлэбэл, советско-американска харилсаан тухай, мүн Советскэ Союзай дотоодын байдал тухай асуудалнууд гараһан байна.

Энэ хөөрэлдөөндэ СССР-эй МИД-эй Хэблэлэй таһагые даагша Л. Ф. Ильичев байлсаа.

(ТАСС).

Эхэ оронойнгоо аша туһада

АШХАБАД, ноябриин 13. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин материалнуудтай Туркменистанай ажалшад ехэ анхаралтайгаар танилсажа, СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга фабриканууудта, заводууд болон шэнэ барилгануудта, колхоз, МТС-үүдтэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Ажахыгаа саашадань хүгжөөн дэбжээхын тулада, инаг Эхэ оронойнгоо аша туһада зорюулан бүри һайнаар ажаллахаар шиидэнги байһан тухайгаа хүдэлмэришэд, мастернууд, инженер, технигүүд, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд үгэ хэлэхэдээ мэдүүлнэ.

Ашхабадай трикотажна фабрикын коллективэй суглаан дээрэ тус фабрикын будалгын цехын хүдэлмэришэн Атамурадова иигэжэ хэлээ:

— СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые анхаралтайгаар уншажа, ехээр баясааб. Намда, минии бүлэдэ ёһотойл золтой жаргалтай байдал Совет засаг олгоо. Хэрбээ урдынхяараа ажаһууха болоо һаа, минии ажабайдал ямар бэрхэтэй байха гээшэ һэм. Би өөрөө һайн мэргэжэл шадабаритай болонхойб. Тэрэнээ залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулан үгэдэгби. Би 4 үхибүүтэйб, тэдэнээ хүмүүжүүлхэдэм гүрэмнай туһалдаг. Гэр соогоо ядамаргүй һайнаар ажаһуудагбди. Коммунистическэ парти, Совет засаг ажалшан арад тухай хододоо анхарал оролдолго гаргажа байдаг. Ажабайдалнай жэл ерэхэ тудам улам бүри һайжаржал байдаг.

СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин документнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ Ашхабадай текстильнэ фабрикада, Красноводско нефть буйлуулдаг заводто, Кара-Кумска каналай барилгануудта, Каспиин далай шадарай загаһа барилгын колхозуудта ехэ эдэбхитэйгээр үнгэрнэ. Ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа, Туркменистанай ажалшад Хандалгада харюусана.

Латвиин ажалшадай үгэ

РИГА, ноябриин 13. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин материалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ Латвиин промышленна предприятинуудта, транспорт болон эмхи зургаануудта, барилгануудта боложо байна.

Латвиин томо предприяти бологшо «БЭФ» гэжэ электротехническэ заводой цехынхид СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые ажалай шэнэ дэбжэлтээр угтаа.

— Эхэ оронойнгоо аша туһада зорюулан бүри оролдосотойгоор ажаллаха хэрэгтэ СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга бидэниие зоригжуулна. Манай заводой коллектив 11 һарынгаа түсэбһөө гадуур 7 мянга үлүүтэй радиоприёмник, радиол бүтээжэ гаргаад байна. Бидэнэр жэлэйнгээ түсэбые декабриин 5 хүрэтэр, болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүнөө мүрысэжэ байнабди,—гэжэ заводой эрхим үрэмшэн Илмар Супе мэдүүлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые республикын промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, колхознигууд болон механизаторнууд нэгэн дуугаар һайшаана.

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидэгшэ хэмэл одоной ябадал тухай

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидэгшэ хоёрдохи хэмэл одон ноябриин 15-най үглөөнэй 6 часта дэлхэйе 166 дахин тойроо. Түрүүшээр табигдаһан хэмэл одон, тэрээниие абажа гараһан ракетэ энэ үе соо дэлхэйе 621, 625 дахин тойроо.

Хоёрдохёо табигдаһан хэмэл одые наранай гарахын урда тээ хойто широтагай 58 градусһаа 65 градус хүрэтэр, наранай ороһоной һүүлээр урда широтагай 40 градусһаа 65 градус хүрэтэр ямаршье прибор хэрэглэнгүйгөөр хаража болохо юм.

Түрүүшээр табигдаһан хэмэл одоной ракетые наранай ороһоной һүүлээр хойто широтагай 60 градусһаа 65 градус хүрэтэр, наранай гарахын урда тээ урда широтагай 50 градусһаа 64 градус хүрэтэр хаража болохо юм.

(ТАСС).

Барилгашадай баяр

Барилгын организацинуудай хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 1957 оной III кварталай дүнгүүдээр БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Профсоюзуудай областной Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан туг ПВЗ-гэй коммунальна барилгын таһагта дахяад үлөөгдэбэ. Тус таһагай эмхитэй коллектив барилгын-монтажна хүдэлмэриингөө түсэб 108,4 процент, шэнэ гэрнүүдые ашаглалгада оруулха—123,2 процент, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө—108,4 процент дүүргэһэн байха юм.

Е. Г. Ронскиин хүтэлбэрилдэг барилгын участок 79 квартиратай томо гэгшын байрын гэр барижа мүнөө дүүргэхэ болоо.

Энэ участогай барилгашад СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудтай ехэ баяртайгаар танилсажа байна. Тиихэ зуураа, барилгашад ажалайнгаа эршые улам шангадхаха, заводой хүдэлмэришэд, албахаагшадта һайн шанартай, олон гэр барижа үгэхын тула оролдохобди гэжэ мэдүүлнэд. Мүнөө бригаданууд хоорондын мүрысөөндэ штукатуршадай дундаһаа нүхэр Юговэй, модошо дархашуулай дундаһаа нүхэр Нурмеевэй, асфальт хэгшэдэй дундаһаа нүхэр Шаховай бригаданууд түрүү зэргэдэ ябанад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Шаховай бригадын коллектив СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгатай танилсажа байна.

Е. Ринчинова.

Мүрысөөнэй эршэ улам шангадаба

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй оронойнгоо бүхы арадуудта хандаһан Хандалгада харюу болгон, ажалай шэнэ амжалта туйлаха гэжэ шиидэнхэй. Агуухэ Октябриин урда тээ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ комбинадай 100 гаран бригада хабаадалсажа, даалгабариһаа гадуур олон центнер колбаса, консервэ үйлэдбэрилһэн байна.

Комбинадай завод болон цехүүдтэ болоһон үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд гүрэн түрынгөө дээдэ орган—СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые һайшаан дэмжэнэ. Бригада цех бүхэнэй коллективүүд дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые баталан абана. Холодильнигай хүдэлмэришэд комбинат соогоо түрүүлэн, социалистическэ мүрысөөнэй шэнэ эршэ дэлгэрүүлбэ. Худалдаа наймаанай организацинуудта мяха, колбаса, консервэ болон эдеэ хоолой бусад продуктнуудые абаашахаяа ерэһэн автомашинануудые түргөөр ашаалхын түлөө хүдэлмэришэд шангаар тэмсэнэ. Нүхэд Самаркин, Харченко, Заиграев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг ашаа тээгшэдэй бригаданууд ерэхэ 1958 оной түсэбөөр хүдэлмэрилжэ эхилэнхэй.

Эдэ бригаданууд һаяхан үнгэрһэн Октябриин һайндэрые ажалай ехэ амжалтаар угтаа һэн. Тэдэнэр бүри ехэ бүтээсэ туйлан, шэнэ 1958 ониие угтаха зорилготойгоор хүдэлмэрилнэ.

А. Шестаков.

Загаһа бүри ехээр барина

Кабанскын аймагай загаһа баридаг колхозуудай гэшүүд энэ жэлдэ урдынхиһаа ехэ олзотойгоор хүдэлмэрилжэ байна. Үнгэрһэн 10 һара соо эндэхи колхозууд түсэбһөө гадуур 1991 центнер загаһа гүрэндэ тушаажа, Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Тиигэжэ Кабанскын загаһашад республика доторoo мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсажа байна.

Мүнөө үбэлэй хүйтэн ерэжэ, Байгал далайда загаһашалхын аргагүйшье һаа, аймагай загаһашад үбэлэй үеын хүдэлмэридэ һайнаар бэлэдхэжэ байна. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые зүбшэн хэлсээд, үбэлэй үедэ загаһа бүри ехээр бариха гэжэ шиидэбэ. Загаһаар баян Яруунын нуурнуудта хэдэн бригада ошохоёо түхеэржэ эхилбэ.

Тэрэшэлэн «Байкал» колхозой загаһашад мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана. Үнгэрһэн үе соо тус колхозойхид мүн лэ мянгаад центнер загаһа түсэбһөө гадуур баряа. Григорий Кыштымовэй хүтэлбэрилдэг бригада СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгада харюу болгон, үбэлэй үедэ загаһа бариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн шэнэ уялга абаа.

С. Шапхаев.

Агитаторнууд хөөрэнэ

Улан-Удын сэмбын фабрикын 40 гаран агитатор СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин материалнуудаар хөөрэлдөө хэжэ эхилээ.

Агитаторнууд Карпушкин, Шестаков гэгшэд фабрикын главна механигай таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө хэбэ.

—Нүхэр Никита Сергеевич Хрущевой элидхэлтэй, СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгатай танилсаад байхадаа, Эхэ оронойнгоо туйлаһан гайхамшагта амжалтануудай түлөө омогорхол совет хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэндэ түрэнэ. Эдээн соо манайшье хубита бии байха,—гэжэ агитатор Карпушкин хөөрэнэ. Агуухэ Октябриин ойн баярай хүндэлэлдэ зорюулжа, абаһан социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргээбди. Тиигэжэ 10 һарын түсэбһөө гадуур 50 мянган метр бүд нэхэгдээ, 2 миллион шахуу түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур гаргагдаа гэбэ.

Туйлаһан амжалтануудаар һанаагаа амарангүй, бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэхээр бэлэн байһан тухайдаа сэмбэ нэхэгшэд нэгэн дуугаар мэдүүлээ.

Фабрикын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Дарья Тумурова иигэжэ хөөрэнэ:

—Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр манай орон дотор социализм байгуулагдаа. Мүнөө совет арад коммунизм байгуулха түүхэтэ зорилго бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байна. Түрэл партиингаа ударидалга доро ябажа, энэ зорилгоёо дүүргэхэмнай лабтай.

Фабрикын бусадшье цехүүдээр агитаторай хөөрэлдөөнүүд, хүдэлмэришэдэй суглаан боложо байна.

Ажалай үндэр бүтээсэ

Улан-Удын «Восход» гэжэ олзоборилгын артелиин хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгатай танилсажа байна.

Шэрдэгшэдэй химическэ цехые даагша нүхэр Павловская хүдэлмэришэдөө тус Хандалгатай танилсуулхатаяа хамта, дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн социализм байгуулһан Эхэ оронойнгоо 40 жэл соо туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэбэ.

Энэ цехынхид октябрь һарынгаа түсэбые 100,9 процент дүүргэһэн байна. Түрүү мастернууд С. И. Макарова, О. Н. Парткевич, Е. В. Браваренко, Леонов болон бусад үдэр, һарынгаа даабаринуудые 200—205 процент дүүргэдэг. Эдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгатай танилсан, социалистическэ шэнэ уялгануудые абажа, ерэхэ 1958 ондо бүри ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллахань лабтай.

М. Гончиков.

СССР ДОТОР 1957 ОНОЙ УРГАСАҺАА САХАРАЙ СВЁКЛО БЭЛЭДХЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ БОЛЗОРҺОО УРИД ДҮҮРГЭГДЭҺЭН ТУХАЙ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэл

Ороной свёкло таридаг районуудай колхознигууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлжэ, энэ жэлдэ сахарай свёклын һайн ургаса ургуулаа. Энээнэй ашаар СССР дотор сахарай свёкло бэлэдхэхэ жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, ноябриин 10-да 105 процент дүүргэхэ арга олгогдоо. Ороной колхозууд болон совхозууд гүрэндэ 37,9 миллион тонно сахарай свёкло тушааба. Энэнь 1956 оной бүхы ургасаһаа бэлэдхэгдэһэн сахарай свёклодо орходоо 6,4 миллион тонноор ехэ гэхэ гү, али 20 процентээр үлүү болоно.

Сахарай свёкло бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбые иимэ республиканууд болзорһоонь урид дүүргээ: Украинска ССР—107 процент, РСФСР—101 процент, Молдавска ССР—101 процент, Киргизскэ ССР—127 процент, Литовско ССР—101 процент, Латвийска ССР—103 процент, Армянска ССР—106 процент.

Сахарай свёкло гүрэндэ тушаагдажа үргэлжэлһөөр.

Ороной сахарай заводууд 1957 ондо 4,5 гаран миллион тонно элһэн сахар үйлэдбэрилэн гаргаха юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлени.

Магнитогорск. И. В. Сталинай нэрэмжэтэ Магнитогорско комбинадай металлургнууд зургаадахи табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысэнэ.

Уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшод үнэтэ дурадхалнуудые оруулна.

Энэ жэлдэ оруулагдаһан 4500 үнэтэ дурадхал комбинадта 25 миллионһоо дээшэ түхэригэй амжалта хэхэ арга олгоо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уралан наринжуулагша инженер М. А. Торчинский (зүүн гарһаа), булад шудхагша Н. Е. Бурмакин шэнэ пеэшэнэй хүдэлсые адаглан хаража байна.

ТАСС-эй фотохронико.

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД! ӨӨРЫН ЭРХИМ ШАНАРТАЙ ҮРЭҺЭ БЭЛЭДХЭЕ, ҮНДЭР УРГАСЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ!

Һайн үрэһөөр, пар дээрэ тарилга хэхэбди

Манай колхоз таряан ажал ехэтэй юм. Мүнөө жэлдэ колхознай 45 мянган центнер ороохо таряа хуряажа абаа. Энэнь 1953 онойхидо орходоо 14 мянган центнерээр ехэ болоно.

Би колхоздоо 3-дахи комплексно бригадын бригадираар хүдэлдэгби. Манай бригадада Охин-Булагай МТС-эй 14-дэхи тракторна бригада ажаллана. Мүнөө жэл бригадымнай гэшүүд механизаторнуудтай сугтаа хүдэлжэ, ороохо тарянай баян ургаса абаа. Хамта 1200 гаран гектарта тарилга хээбди, тэрэ тоодо 1030 гектарта «Лютесценс-62» сортын шэниисэ таригдаа. Шэниисын 900 гектар дээрэһээ га бүриин 12,5 центнер ургаса хуряагдаа, тиихэдэ 400 гектарай тус бүриһөө 15 центнер шэниисын ургаса хуряажа абаабди.

Хайшан гээд иимэ ургаса абтааб гэхэдэ, жэл бүри пар ехээр хахалнабди. Үнгэрэгшэ хабар шэниисэмнай бүхыдөө пар дээрэ таригдаа һэн. Түрүү арга хэрэглэжэ, 450 гектарта хэрээһэлүүлэн тарилга хэгдээ. Мүн 300 гектарта саһан тогтоогдоо һэн. Тарилгаяа богони болзор соо үнгэргөөбди.

Хуряалгын үедэ бригадамнай ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, 5400 центнер таряа гүрэндэ тушаагаа. Таряа тушааха түсэбөө бригадамнай 400 центнерээр үлүүлэн дүүргээ. Мүнөө үрэһэ хүрэнгэ хаагдажа дүүрэнхэй.

Хуряалгые амжалтатайгаар ябуулха хэрэгтэ механизаторнууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Хуряалгын үедэ комбайнернууд нүхэд Е. Разуваев, Л. Куренков, П. Разуваев гэгшэд «С-6» маркын комбайнуудаар үдэр һүниие илгангүйгөөр ажаллаа. 15—20 ажалай үдэртэ хуряалгаяа дүүргээбди. Мүнөө жэлдэ тарилгынгаа 50-яад процентыень амяарлан хуряагаабди.

Ерэхэ жэлдэ баян ургаса абахын түлөө ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Үрэһэ хүрэнгэеэ һайнаар сэбэрлэжэ, эрхим шанартай үрэһөөр тарилга хэхэбди. Мүнөө жэл пар ехээр бэлдэгдээ. Ороохо культурануудаа бултыень пар дээрэ тариха аргатайбди.

Е. Афанасьев, Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир.

Бардам хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэтэйбди

1953 онойхидо орходоо энэ жэл ороохото культурануудаймнай тарилгын талмай 2 дахин ехэ болоо. Үндэр баян ургаса үгэдэг шэниисэ тарихынгаа хажуугаар, тэжээлэй һайн культура болохо ячмень тарилгые ехэдхэһэн байнабди. Энэ хадаа гол түлэб шэнэ газар элдүүрилһэнэй аша үрэ болоно.

Бидэ мүнөө үедэ үрэһэ хүрэнгэеэ саг болзор соонь хаажа абаха зорилготойгоор ажаллажа байнабди. МТС-эймнай харьяата колхозуудта ноябриин 1 болотор үрэһэ хааха түсэб дүүргэгдээ һэн. Тиигэжэ 25700 центнер үрэһэн хаагдаха байһан аад, мүнөө 28300 центнер хаагдаад байна. Мүн үрэһэнэймнай хахадынь сэбэрээрээ тарилгын кондицида хүргэгдөө.

Эдэ үдэрнүүдтэ үрэһэнэй таряае сэбэрлэхэ хүдэлмэри түргэнөөр ябуулагдажа байна. Илангаяа XX партсъездын, Чапаевай нэрэмжэтэ колхозууд түсэбэй ёһоор хааха хүрэнгээ бүхы культурануудаар хаагаад, үрэһэеэ бултыень сэбэрлээд байнхай.

МТС-эй харьяата колхозуудта «ОС-3» маркын ороохо сэбэрлэдэг 3 машина хүдэлдэг. Декабриин эхеэр бүхы колхозуудтамнай үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри дүүргэгдэхэ.

Үрэһэеэ һайн склад, амбаарнуудта хадагалхын тула тусхай барилганuудые хэһэн байнабди. МТС-эй механизаторнуудай хүсөөр колхоз бүхэндэ шулуугаар ороохо тарянай нэгэ-нэгэ склад баригдаһан байна. Чапаевай нэрэмжэтэ колхоздо тус тустаа мянган тонно багтаасатай 2 склад баригдаа һэн.

Энэ жэлдэ урда урдынхида орходоо яһала һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ бэлдээбди. Амяарлан хуряагдаһан тарянай үрэһэн шанар һайнтай, оройдоол 12—16 процент шииг нойтотой байна.

Гэбэшье, үрэһэ хүрэнгэ хааха талаар харьяата колхозуудтамнай дутагдалнууд бии. Жэшээнь, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой үрэһэнэй таряан булта складта хадагалагдаадүй. Үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри эндэ эмхи гуримгүйгөөр ябуулагдана. 10—15 хүн энэ хүдэлмэридэ ябуулагдаха зэргэтэй аад, оройдоол 3—4 хүн ажаллана. Гадна, энэ колхоз мянган центнер тухай үрэһэ түсэбэй ёһоор хаагаадүй. Дутаһан үрэһэеэ яажа хүсээхэеэ хэлсээ, хөөрэлдөөгүй байһаар. Тус колхозой правлени, партийна эхин организаци эдэ дутагдалнуудаа дары усадхахын тула хэмжээ абаха зэргэтэй.

МТС-эймнай харьяата колхозууд 3—4 жэлэй туршада өөрын үрэһөөр тарилга хэжэ байна. Ороохо тарянай ургаса жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Сагай уларилай бэрхэтэйшье байгаа хада МТС-эймнай харьяата колхозууд гүрэнтээ саг соонь тоосохо, мүн үрэһэ хүрэнгээ хүсэд хааха, малай тэжээлдэ горьтой ороохо таряа гаргаха, колхознигуудай ажалта үдэртэнь хубааха дүүрэн арга боломжотой болонхой.

И. Кулик, Үшөөтэйн МТС-эй главна агроном.

Манай республикын арадай ажахын, соёл культурын выставкэ боложо һаяхан үнгэрөө. Улан-Удэ городой культура, амаралтын парк соо табигдаһан хүдөө ажахын элдэб машинанууд харагшадые ехээр һонирхуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хартаабха һуулгаха машина хаража байна.

Л. Хайдуровай фото.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

«Элдэб муу аяг ааша гаргаһанай түлөө харюусалгада хабаадуулха тухай» 1956 оной декабриин 19-дэ гараһан РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай республикын прокурор нүхэр К. М. Матвеевэй элидхэл Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ һаяхан шагнагдаа. Ниитын гурим журам һайжаруулха хэрэгтэ энэ указ ехэ удхашанартай байгаа гэжэ Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ. Энэ указай гараһанай һүүлээр нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, партийна, комсомолой, профсоюзай организацинуудай зүгһөө ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулһанай, мүн милици, сүүд, прокуратурын зүгһөө зохихо хүдэлмэри ябуулһанай ашаар республика дотор ниитын гурим эбдэхэ ушар элитээр үсөөн болоо.

Энээнтэй хамта һүүлэй үедэ республика дотор элдэб муу аяг ааша гаргагшадтай тэмсэхэ ябадал һулараа, энэ Указые хэрэглэхэ талаар ехэ дутагдал бии байһаар гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ. Милициин зарим хүдэлмэрилэгшэд, арадай сүүдүүд энэ указые буруугаар хэрэглэнэ, тиихэдэ прокуратурын зургаанууд, Республикын дотоодын хэрэгүүдэй министерство хуулиие хазагайруулжа байхадань обёордоггүй, тэрэниие усадхаха хэмжээ саг соонь абадаггүй байна.

«Элдэб муу аяг ааша гаргаһанай түлөө харюусалгада хабаадуулха тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые нарин нангинаар сахин дүүргэхыень, олониитын дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхыень Верховно сүүдые, республикын дотоодын хэрэгүүдэй министерствые, ажалшадай депутадуудай аймагай, городой, районой Соведүүдые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум уялгалаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар милициин зургаануудай хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнуудые усадхажа, тэрэниие гуримтай болгохыень Верховно Соведэй Президиум БМАССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министерствые уялгалаа.

«Элдэб муу аяг ааша гаргаһанай түлөө харюусалгада хабаадуулха тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай дүүргэлтые шалгахыень Верховно Соведэй Президиум БМАССР-эй Верховно сүүдые уялгалаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1956 оной декабриин 19-нэй Указаар харюусалгада хабаадуулагшадые хара хүдэлмэридэ ябуулхыень Верховно Соведэй Президиум Республикын дотоодын хэрэгүүдэй министерствые, ажалшадай депутадуудай аймагай, городой Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалһан байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1956 оной декабриин 19-нэй Указай дүүргэлтые ходо шалгажа байхыень, энэ Указые хазагайруулха ябадалые дары усадхаха хэмжээ абахыень БМАССР-эй прокурор нүхэр К. М. Матвеевтэ Верховно Соведэй Президиум дурадхаа.

МОСКВАДА БАЙГАА ЧЕХОСЛОВАКИИН ПОСОЛЬСТВОДО

Чехословацка арадай туйлай ехэ гашуудалда ороод байһыень советскэ хүнүүд үнэн зүрхэнһөө мэдэрэн шаналалсана. Москвагай ажалшадай олон тоото түлөөлэгшэд Чехословакиин посольстводо ноябриин 14-дэ ерээ. Чехословакиин Республикын Президент, Чехословакиин Коммунистическа партиин Политбюрогой ЦК-гэй гэшүүн, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ажал-ябуулагша, Советскэ Союзай үнэн хани нүхэр Антонин Запотоцкиин наһа бараһые шаналжа байһанаа мэдүүлхын тула Москвагай ажалшад ерэһэн байна.

Чехословацка Республикын Гүрэнэй туг посольствын байшанда гунхуулан үлгөөтэй. Нэгэ зал соонь нүхэр Антонин Запотоцкиин портрет табигданхай. Энэ портрет хара бүдөөр хүбөөлэгдэнхэй. Портредэй доодо таладань веногууд табигдаа.

КНДР-эй Министрнүүдэй кабинедэй түрүүлэгшэ Ким Ир Сен түрүүтэй Корейн Арадай Демократическа Республикын партийно-правительственна делегациин гэшүүд Чехословацка республикын Президентын наһа бараһые шаналжа байһанаа мэдүүлхээ үдын урда тээ ерээ.

КНР-эй түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун түрүүтэй Хитадай Арадай Республикын партийно-правительственна делегациин гэшүүд посольстводо 15 час 30 минутада ерэбэ.

Чехословацка Республикаһаа СССР-тэ байгаа элшэн сайд Яромир Вошаглигта хандаха зуураа Мао Цзэ-дун иигэжэ мэдүүлээ: «Чехословакиин Коммунистическэ партида, правительствын гэшүүдтэ тэрэшэлэн национальна суглаанай бүхы депутадуудта өөрынгөө үмэнэһөө, тэрэшэлэн партийно-правительственна делегациин үмэнэһөө шаналалаа мэдүүлнэб».

Хитадай Арадай Республикын партийно-правительственна делегациин гэшүүдэй асарһан веноко дээрэ иигэжэ бэшээтэй байба: «Чехословацка арадай элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэ, уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша, Чехословацка Республикын Президент А. Запотоцкиин дурасхаалда Хитадай Арадай Республикын делегациһаа».

СССР-тэ байдаг дипломатическэ олон тоото түлөөлэлгэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ үдэр посольстводо ерээ.

(ТАСС).

Литература, искусствын талаар Ленинскэ шангай комитедтэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи литература, искусствын талаар ленинскэ шангуудай комитедэй пленум Москвада ноябриин 14-дэ эхилээ. Комитедэй түрүүлэгшэ уранзохёолшо Н. С. Тихонов заседани нээхэ зуураа, иигэжэ мэдээсээ: «Ленинскэ шангуудые олгохо комитедэй гэшүүд бэлэдхэлэй ехэ ажал хэхэ байна».

Пленум декабриин эхеэр дүүрэхэ.

(ТАСС).

ЗОРИЬОНДОО ХҮРЭЖЭ БАЙНАБДИ

☆ ☆

В. БОЛЬШАКОВ, КПСС-эй Бичурын айкомой секретарь

☆ ☆ ☆

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн урда тээ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, аймагаймнай колхозууд, совхоз абаһан уялгануудаа дүүргэхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа. Мүнөө жэлдэ колхозууд, хонинон совхоз таряа хуряалгаяа нёдондонойхидо орходоо 15 хоногоор урид дүүргээ. Гүрэндэ таряа тушааха, худалдаха түсэбөө 102,4 процент дүүргэжэ, хамта 100 мянган центнер таряа, тэрэ тоодо 84 мянган центнер шэниисэ тушаагдаа. Мүнөө жэлдэ 1956 онойхидо орходоо ороохо тарян 25 мянган центнерээр ехэ тушаагдаа.

Ороохо тарянай ургаса нилээдгүй дээшэлээ. Мүнөө жэл аймаг соомнай дунда зэргээр гектарай 8,6 центнер ороохо тарянай ургаса абтаа. Тиихэдэ гектарай 9,6 центнер шэниисын ургаса хуряагдаһан байха юм. Олохон колхоз ороохо тарянай баян ургаса абаба. Жэшээлхэдэ, Чапаевай нэрэмжэтэ колхоздо тарилгын талмайн га бүриһөө дунда зэргээр 10,5 центнер таряа, тэрэ тоодо гектарай 12,8 центнер шэниисэ хуряагдаа. Кировэй (Бичура) нэрэмжэтэ колхоз гектарай 10,5 центнер, «Ленинский путь» колхоз—10,3 центнер, «Победа» колхоз—9,6 центнер ургаса абаа һэн. Мүн Ждановай, Логовскиин, Дзержинскиин, Сталинай (Мэргэнтэ) нэрэмжэтэ колхозууд һайн амжалта туйлаһан байна.

Колхозуудай зарим түрүү бригаданууд ороохо тарянай бүришье ехэ ургаса абаа. Жэшээнь, Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой тарян ажалай 1-дэхи бригада (бригадирынь В. Кузьмин) Охин-Булагай МТС-эй нүхэр Ф. Баженовэй даажа байдаг тракторна бригадынхидтай хамта ажаллажа, 367 гектар дээрэһээ га бүриин 10,6 центнер ороохо таряа, тиихэдэ 230 гектарай тус бүриһөө 13,5 центнер шэниисын ургаса хуряагаа һэн.

Сахарна свёклын баян ургаса абахын түлөө ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Свёкло таригшадай оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар мүнөө жэл 60 гаран мянган центнер свёкло тушаагаабди. Энэмнай нёдондо жэлэйхидэ орходоо 2 дахин шахуу ехэ болоно. Илангаяа 19-дэхи партсъездын, Калининай, Кировэй нэрэмжэтэ, «Защита мира» колхозууд һайн ургаса абаа. Эдэ колхозууд свёкло тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ.

Свёкло ургуулагшад бүришье үндэр ургаса хуряагаа. Калининай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Н. Петровагай даажа байдаг звеногойхид 11 гектарһаа 1530 центнер свёкло суглуулба. Мүн энэ колхозой нүхэр Ф. Гавриловагай даажа байдаг звеногойхид 12 гектар дээрэһээ 1615 центнер ургаса абаа. Тиихэдэ нүхэр Гаврилова өөрынгөө харууһалжа байһан 0,65 гектар талмай дээрэһээ гектарай 195 центнер ургаса хуряаһан байха юм.

Аймаг соомнай малай тоо толгой олошоржо байна. Ноябриин 1-нэй байдалаар эбэртэ малай тоо толгой олошоруулха түсэб 104, тэрэ тоодо үнеэдэй—97, хониной—101, гахайн—144 процентээр дүүрээ. Һү һаалгаар жэлэйнтээ түсэбые 113 процент дүүргэнхэйбди. Ажахын 10 һара соо нёдондо жэлэйхиһээ 1683 тонноор ехэ һүн һаагдаа. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1366 килограмм һүн һаагдаһан байха юм.

Һү һаалгаар зарим колхозууд, фермэнүүд һайн амжалта туйлажа байна. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад 10 һара соо үнеэн бүриһөө 1757 килограмм һү һаагаа. Энэ хадаа нёдондо жэлэйхиһээ 620 килограммаар ехэ болоно. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишад үнеэн бүриһөө 1721 литр һү һаагаа. Бичурын совхозойхид һү һаалгаяа ехээр дээшэлүүлжэ байна. Эндэ 10 һара соо үнеэн бүридэ 1725 килограмм һүн һаагдаа. Тиихэдэ совхозой 1-дэхи фермынхид энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1880 килограмм һү һааба.

Аймаг соо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой һаалишан нүхэр А. Панькова түрүү һуури эзэлжэ ябана. Энэ һаалишан ажахын жэлэй 10 һарада үнеэн бүриһөө 2802 литр һү һааһан байха юм. Мүн совхозой һаалишад Д. Гармаева, Д. Доржиева, Ж. Дугаров гэгшэд һү һаалгаяа ехээр дээшэлүүлжэ байна. Һаалишадай эрид шангаар тэмсэһэнэй ашаар аймагнай һү тушааха түсэбые июль һара соо дүүргээ һэн. Мүнөө түсэбһөө гадуур һүн тушаагдажа байна.

Ноохо абалгаар аймагай колхозууд, совхоз түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Энэ жэлдэ 140,1 тонно ноохон тушаагдаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхидэ орходо 33,7 тонноор ехэ ноохон абтаба. Мүнөө жэлдэ дунда зэргээр хонин бүриһөө 300 грамм ноохон ехээр хайшалагдаһан байха юм.

Хонидой тоо толгой олошоруулха, ноохо ехээр хайшалха тушаа КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгатай танилсаха зуураа, аймагаймнай хонишод ажалаа улам шангадхаа. Мүнөө жэлдэ олохон колхозууд ноохо ехээр хайшалһан байна. Жэшээнь, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (Харлан) ноохо абаха түсэбөө 112 процент дүүргээ. Энэ колхоз мүнөө жэлдэ 59 центнер ноохо абаа юм. Колхозой эрхим хонишон Ц. Дамбаев отарынгаа 512 хонидой толгой бүриһөө 2,9 килограмм ноохо хайшалаа. Хонишон Дулма Тыкшеева отарынгаа 587 эрье хонидһоо 3—3 гаран килограмм ноохо хайшалһан байна. Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой хонишон Р. Новокрещиных, Ждановай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Б. Сономов гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө 103 хурьга абаа, хонин бүриһөө 3-һаа дээшэ килограмм ноохо хайшалаа.

Мяха абалгаар зарим тэды амжалта туйлагдажа байна. Үнгэрэгшэ 10 һара соо Круминай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозууд мяха тушаалгаяа эмхитэйгээр ябуулаа. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ эдэ колхозууд 9—12 гаран центнер мяха абаһан байха юм. Мүн Бичурын совхозойхид һайн амжалта туйлажа байнхай. Эндэхи гахайшан Цыдып Гармаев даажа байһан эхэ гахай бүриһөө 22 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Мүн эндэхи гахайшан А. Пономарева, Калининай нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Е. Разуваева гэгшэд эхэ гахай бүриһөө 19 поршоонхо абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ.

Гахай шахалга дээрэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (Мэргэнтэ) гахайшан нүхэр А. Кандакова һайн амжалта туйлана. Тэрэ шахалтада байһан гахайнуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 550—700 грамм хүрэтэр нэмээнэ. 19-дэхи партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Е. Федотова 53 толгой гахай харууһалаад, толгой бүриинь 79 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагаа.

Эбэртэ мал адуулдаг Бичурын совхозой малшан нүхэр Линхобоева оролдосотой һайнаар ажаллажа байна. Тэрэ малаа шадамараар бэлшээдэг. Зунай бэлшээри дээрэ нүхэр Линхобоева малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдээ толгой бүриин 980 граммаар нэмээгээ. «Ленинский путь» колхозой малшан нүхэр М. Иванов даажа байһан малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдээ 840—840 граммаар дээшэлүүлбэ.

Аймаг соомнай оролдосотой һайнаар ажаллажа байдаг шубуу үсхэбэрилэгшэд бии юм. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой (Харлан) шубуу үсхэбэрилэгшэ Бадма Цоктоев тахяа бүриһөө 60 үндэгэ абаа. Бичурын совхозой шубуу үсхэбэрилэгшэ Анна Клюкина 5000 дальбараагай 4500-ень дэгжээгээ. Тиигэбэшье, энэ талаар үшөөл горьтойхон дутагдалнуудтай байгдана. Олон колхозууд тахяа, бусад шубуу үсхэбэрилгэдэ анхаралаа багаар табина. Мүнөө жэлдэ зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, Дзержинскиин, Сталинай, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозууд тахяа бүриһөө 30-аад үндэгэ абаһан байна. Мүн колхоз бүхэн галуу, нугаһа үсхэбэрилхэ аргатай байбашье, биратай юумэ хэнэгүй.

Колхозуудта таряан ажал болон мал ажалые хүгжөөхэ талаар МТС-үүд ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүнөө жэлдэ механизаторнуудай хүсөөр хабарай тарилга богони болзор соо үнгэргэгдөө һэн. Таряа хуряалгашье эмхитэйгээр ябаа. Ганса амяарлан хуряалгаһаа тарянай гээлтэ хоролто бага боложо, хэдэн зуугаад центнер таряа ехээр абтаа.

Эдэ бүхы амжалтанууд нэн түрүүн колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозой партийна эхин организацинуудай эдэбхитэйгээр ажаллаһанай аша үрэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүнөө жэл Агуухэ Октябриин 40 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдажа социалистическэ мүрысөөн хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэнөөр дэлгэрээ. Механизаторнуудай, малшадай, аймагай бүхы ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри нилээд һайнаар ябуулагдадаг болоһон байна. Гүрэндэ таряа тушаалгын үедэ колхозуудай хоорондохи мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргагдажа байгаа.

Гэбэшье, ажал хүдэлмэри дээрэмнай дутагдалнууд олон. Мал ажал дээрэ механизаци багаар хэгдэнэ. Энэ хэрэгтэ МТС-үүд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Ороохо тарянай ургаса үшөөл багаар абтана. Олон тракторна бригаданууд тракторна хүдэлмэриингөө түсэбые дүүргээгүй байһаар. Эдэ дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээнүүд хараалагдажа байна.

Мүнөө үедэ аймагай ажалшад СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга бэшэгтэй танилсажа, тэрэниие хамтынгаа суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ байнхай. Тиихэ зуураа, тэдэнэр 1958 ондо энэ жэлэйхиһээ бүри ехэ амжалта туйлахаар хараалжа, социалистическэ шэнэ уялгануудые абана. Ерэхэ жэлдэ хонидой тоо толгой нилээд олошорхо, малай ашаг шэмэ хараа байса дээшэлхэ байна. Мүн ороохо тарянай ургасые эрид дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэбди.

Болбосон түхэлтэй шэнэ тосхон

Электрын галнууд огторгойн одо шэд шэнгээр яларжа, тосхониие тлтүүлжэ, һаяхан баригдаһан уул байшангууд сайбалзан хаһана. Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй ша соо эндэ 75 шэнэ гэр бариг. Энэ нютагаар ябаһан хүнүүд оодо Бургалтай тосхоной иимэ гэөөр болбосон түхэлтэй болодонь баясадаг.

«Улаан-Бургалтай» колхозой түрлэгшэ Родион Николаевич овлев иигэжэ хөөрэнэ: «Манай одо тосхониие харыт! Гоёшье, иханшье даа. Ажабайдалнай хүүн сэнгэлиг, артель колхознай ин, хүн зомнай жаргалтай тэун болонхой».

40 жэлэй урда тээ, хаанта харзасагай байха сагта бурятгол арад хоёр дабхар дарлалхохидол гасаланда пэрбэгдэдэг гаа бшуу. Тэрэ үедэ манай ню «буса түрэлтэнэй заха газар» тоологдодог байһан юм. Эндэ эшье эрдэмтэй хүн байгаагүй.

Мүнөө Бурят-Монголой элдин гор тала нютагуудаар шэнэ дал мандуулагдаа. Доодо Бургалтай тосхонһоо саашан, хайшаа харахада талха тарьянай заүй үргэн далай мэлмэрэн должожо, тракторай абяан таһалгагүй хүнхинэжэ байдаг.

Доодо Бургалтай тосхоной колнигууд үнгэрөөшэ жэл талха ряа, мяха, һү болон ондоошье дуктнуудые бүри элбэг болгохо эгтээ ехэ амжалта туйлаа. Колнигуудай ажалта үдэр бүхэндэ һан түхэриг мүнгэн хубаагдаа. онхи колхознигууд өөһэдтөө шэгэрнүүдые барижа ороо.

Колхозой һаалиин фермэнүүд ээд һайжараа, һүнэй абтаса рһөө үдэртэ нэмэнэ. Жэшээлхэ түрүү һаалишад Дымбрыл Бадева, Жанцама Менжикова эн бүриһөө 1500 үлүүтэй р һү һаагаад байна. Һү һаааа гадна, мүн мяха, ноо абалга ехэхэнээр дээшэлээ. ээнһээ урда тээ гахай шахадаг байһан аад, мүнөө һайн үүлтэгахайнуудые үсхэбэрилдэг, хадаг болонхой. Энэ колхоз шуүсхэбэрилхэ хэрэгтэ һаянай арал ехээр хандуулдаг боложо йна.

Колхозой түрүүшүүл—Базар Гармаев, Цырендоржи Замбалаев, Сосор Сансуев, Цыден-Еши Цыбикова, комплексно бригадын бригадир Батор Банзаракцаев, шофёр Чагдар Банзаракцаев, түмэршэ дархан Сосор Ульзутуев, колхознигууд Самбу Айсуев, Будажап Батуев, Лхамажап Доржиев болон бусад олондоо хүндэтэй хүнүүд болоо. Үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдшье залуушуулһаа дутуугүйгөөр колхозойнгоо ажал хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Ахалагша хонишон Цырен-Доржи Замбалаев жара наһа хүрэбэшье, жэшээтэ һайнаар ажаллажа үргэлжэлһөөр. Республиканска радиокомитет һаяшаг тэрэнэй ажал тухай радиогоор дамжуулаа һэн. Үнгэрэгшэ ажаһын жэлдэ отарынгаа 100 эхэ хонин бүриһөө 98 хурьга абажа, түлжүүлээ. Энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэнхэй.

—Мүнөө жэл хонин бүриһөө 3 килограммһаа доошо бэшэ нооһо гүрэндөө тушаагаабди,—гэжэ нүхэр Замбалаев омогорхон хөөрэнэ.

Эндэхи залуушуул колхозойнгоо соёл культурые улам саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Тосхоной түхэл шарай жэл бүри гоё һайхан, хүн зоной байдал улам сэнгэлиг болоно. Мүнөө жэл колхозой клуб заһабарилагдажа дүүрээ... Тэрээн соо радиоузел, библиотекэ, амаралтын таһалга элдэб кружогуудай хүдэлмэрилхэ таһалганууд, кино гаргаха газар бии. Колхозой уран бэрхэ наадашад фермэ, полевой стануud дээгүүр ябажа, зүжэг болон концерт харуулна.

Зондоо хүндэтэй болоһон мэргэжэлтэд энэ тосхондо олон. Малша бурядай хүбүүн Бальжа Бадмаев түрэһэн нютагтаа фельдшерээр хүдэлдэг. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргэһэн Лубсан Ленхобоев, Лубсан Мункуев, Дарима Савельева, Екатерина Цыбикова, Михаил Цаганов гэгшэд тосхонойнгоо, аймагайнгаа һургуулинуудта багшална.

Ажал хүдэлмэриин дүүрэхэ үеэр колхозой библиотекарь Анна Семеновна Будаевагай хүдэлмэри түлэг дундаа байдаг. Ном, журнал болон бусад олон хэрэгсэлнүүдые стол дээгүүрээ табижа, уншагшадай асуудалнуудта харюу үгэнэ.

—Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидэгшэ хэмэл одон тухай бэшэһэн, «Правда» газетын шэнэ номер намда уншуулыт,—гээд колхозник Даша Дылык Бадмаев Анна Семеновнада һаяхан хандаба. «Огонёк» журналай шэнэ номерые багша Дашима Бадмаева уншалгын зал соо хаража һууна. Хэды олон һурагшад, колхознигууд библиотекын уншагшад болонхойб! Тэдэнэй тоодо шофёрнууд Чагдар Банзаракцаев, Ринчин Цыдыпов, зоотехник Юндун Цоктоев, залуу колхознигууд—комсомолшууд Ханда-Сурун Банзаракцаева, Ольга Бадмаева болон бусад ороно.

Үргэн Бургалтай нютагта үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүниие олохогүйт, газетэ, журнал захяагүй айл байхагүй, олонхи колхознигууд өөһэдын библиотекэнүүдтэй. Радио айл бүхэнэй гэртэ оронхой.

...Үдэшэ орой. Колхозой клубһаа залуушуул һубарилдан гаража, гэр гэртээ тарана. Тосхон дээгүүр солгёо һайхан ирагуу, зол жаргалай дуун сууряатана:

Түрэл оронойм эрдэмтэд
Түби дэлхэйе тойрохо
Түрүүшын одые бүтээгээд,
Түүхын хуудаһые шэмэглэбэ.
Сэнхир сэгээн агаарые
Сэхэ харбан гаранал,
Сахариглан эрьенэ газарые
Сахилгаан түргөөр хиидэнэл,— гээд

утаар, ханхинаса татан залуушуул дуулана.

—Энэ шүлэгые манай Бургалтай нютагай хүбүүн, мүнөө Алцагай һургуулиин директор Михаил Цаганов зохёогоо юм. Теэд, бидэнэр дуун болгоод, клубайнгаа сценэ дээрэ дуулахамнай,—гэлдэнэ залуушуул...

Зэдын аймагай Бургалтай нютагайхид хүгшэн залуугүй ажаллажа, сүлөөтэй сагтаа сэнгэжэ хүхижэ ажаһуудаг болоо.

Санжи Табдаев.

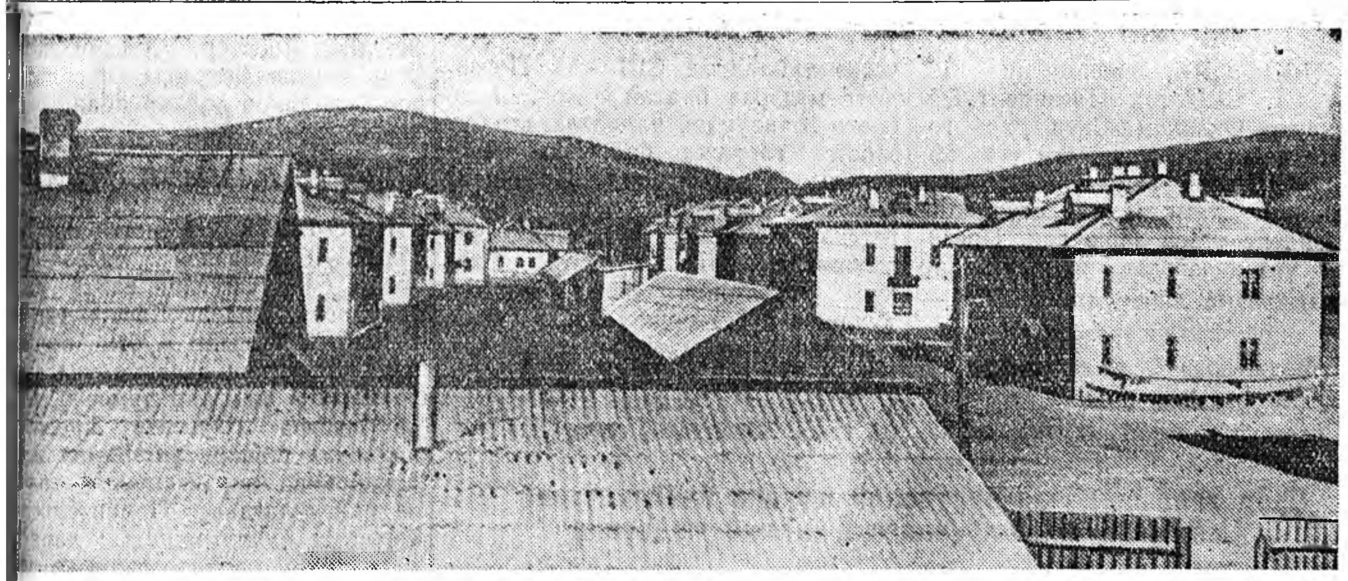

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Татауровска хирпиисын заводой барилгашадай шэнэ тосхон.

Ф. Сорокиной фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яруунын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой клубые даагша-уранзураашa А. Тарнуев Советскэ Союзай герб уралан бүтээжэ байна.

Е. Ринчиновагай фото.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо

ҺУРАГШАД КОНЦЕРТ ХАРУУЛБА

Һаяхан Жаргалантын долоон жэлэй һургуулиин һурагшад колхознигуудта концерт харуулба. Тэдэнэр пионервожата Бадмажаповагай хүтэлбэреэр һонирхолтой программа бэлдээ. Һүүлээрнь колхозой залуушуул танца ёхор хатарбад.

ШЭНЭ ФЕРМЭ БАРИГДАБА

Дархашуулай бригада Тохой гэжэ газарта колхоздоо шэнэ фермэ барижа дүүргээ. Эндэ худаг, бани, мүн малшадай байха һайн байранууд бариг даха юм.

НУУР ХАТААГДАБА

Колхозой центрын захада газар дороһоо уһан гаража, нуур дэбэрээ. Экскаватораар һубаг малтагдажа, энэ нуур үгы хэгдэбэ.

ХҮДӨӨГЭЙ БИБЛИОТЕКЭДЭ

Колхозой клубта хүдөөгэй библиотекэ нээгдэжэ, нёдондо жэлһээ хойшо олохон номууд абтанхай. Энэ библиотекые даагша нүхэр Н. Архинчеева эрхим ажалаараа колхознигуудта хүндэтэй болонхой. Һай һайн номуудые хүнүүдтэ дурадхадаг, хөөрэжэ үгэдэг заншалтай. Уншалгын таһаг соо хододоо шэнэ газетэ, журналнууд байдаг.

Б. Халзанов.

Сэлэнгэ.

БИМБЫН СААШАНХИ ЗОРИЛГО

Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Б. Цыбденов мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 4 мянган литр һү һааха уялгатай

«Эрэ хүн — зориһондоо» гэдэгэй ёһоор, үнинһөө хойшо һанадаг бодолни бэелүүлэгдэбэ гээшэ ха. Теэд һаалишан боложо ороһонһоо хойшо минии ажабайдалда ямар хубилалта болоо гээшэб. «Үбэлэй янгинама хүйтэн сагта Зургаан Дэбын үүлтэртэ малай фермэдэ анха түрүүн һаалишан боложо ерэһэнээ һананаб» гэжэ залуу һаалишан хөөрэнэ. Хэдэн олон бэрхэшээлнүүдые үсэд шангаар гаталаад, эрхим һайн амжалта туйлаад байһанаа һанахадаа Бимбын зүрхэниинь баяраар дүүрэнэ ёһотой.

Нүхэр Б. Цыбденовэй хүдэлдэг үүлтэртэ малай фермэ колхозой центрын эгээл зүүн урда үндэр эрье доро, Хёлго голой нугын бэлшээри һайнтай газарта баригданхай юм. Хэдэн олон сонхотой, шэнэ түхэлөөр баригдаһан типовой хоёр байрада ороходо, уужам сэбэр, һаруул һайхан, үнеэн бүхэн өөр өөрынгөө байрада уяатай байдаг. Үбһэ тэжээл кормушка соо жэжэ болгогдожо үгтэдэг. Тугалай байрада ороходо бүришье һаа сэбэр, гэрынь сагаадагданхай, электрын гэрэл хододоо яларжа байха.

Бидэнэй фермэдэ ерэхэдэ мал бэлшээриһээ үшөө ерээдүй байба. Фермын газаа талын үбһэнэй хашаа соо һаалишан хүбүүн Бимба Цыбденов гартаа заахан сомхор һүхэ баринхай турнепс хэршэжэ харагдана.

— Бимба Цыбденов манайда һаалишан боложо ороһоор жэлшье болоодүй байна. Теэд энээхэн хугасаа соо үүлтэртэ малые зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалха талаар нилээдгүй дүй дүршэлтэй болоо. Нээрээшье, бүхы юумэндэ оролдосотой, үнэхөөрөөл ажалша бэрхэ хүбүүн даа, — гэжэ эндэхи фермынхидһээ гадна, бүхы колхозой зон хэлсэдэг болонхой.

Хайшан гэжэ, ямар аргаар ажаллажа, зондоо иимэ хүндэтэй болоһон, республикын эрхим һаалишадай нэгэн боложо шадаһан тухайнь һонирхобобди.

— Анха түрүүн һаалишан боложо ороод байхадаа бэрхэтэйшэг байгша һэн, һү ехээр һаахын, үнеэдые һайнаар харууһалжа эдеэлүүлхын тула үбһэ ехээр үгэдэг байгааб. Тэрэмни нэгэ бага буруу байгаа, — гэжэ нүхэр Цыбденов харюусаба. — Юундэб гэхэдэ, дүй дүршэлтэй һаалишадай хэлэдэгэй ёһоор, үнеэдтэ нэгэмүһэн ехээр үгэхэдэ һайн үбһыень шэлээд эдижэ, мууень орхижорхидог байгаа.. Теэд би мүнөө үнеэдтээ үбһэ бага багаар үгэдэг болоһомни, үлөөнгүй дууһыень эдидэг болоо.

Шэмэтэ ба концентрированнэ тэжээл зүбөөр малда эдюулхэ гээшэ илангаяа һайн байна. Энэ талаар колхозой зоотехник Галсан Гармаев хододоо заабари үгэжэ, туһалжа байдаг. Тэрэнэй хэлэдэгээр, элдэб янзын тэжээл холижо, һэлгүүлжэ байгаад, һайнаар буйлуулаад үгэдэг болоһомни үнеэд хододоо дуратайгаар эдидэг, һү ехэ үгэдэт болоо. Үдэртөө 16 — 18 литр үгэдэг «Има» гэжэ үнеэмни һүеэ хараа байса дээшэлүүлжэ, 24 — 25 литр гарадаг болоо.

Үнгэрэгшэ арбан һара соо үнеэн бүриһөө 3200 литр һү һаагаад байнаб.

Эмэ тугаллаха үнеэдые шадал һайнтайнуудыень һара хахад, шадалаар тулюуршагуудыень хоёр һара урид бэшэнһээнь һалгаагаад, харууһалдаг юм. Үнеэдэйнгээ тугаллаха үдэр фермэдэ тусхай дежурнын байһашье, өөрөө һахижа байлсаад, Бимба тугалаа абадаг юм. Тиигээд тэрээндээ ехэ энхэргэнээр хандажа, хододоо сэбэрлэжэ байдаг, үнеэнэйнгээ хүхэ дэлэнгые бүлеэн уһаар угаадаг, илангаяа һайнаар эдеэлүүлжэ, уһалжа байдаг.

Удаан саг соо хүлеэгдэһэн хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ баярай үдэр хүрэжэ ерэбэ. Манай совет арад коммунист партиингаа хүтэлбэри доро ябажа, 40 жэл соо туйлагдаһан түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ ажалайнгаа амжалтаар баясажа байна. Борис Цыбденов социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һууриая алдангүй ябажал байгаа. Жэлэй дүүрэтэр Бимба үнеэн бүриһөө 4000 литрһээ бага бэшэ гү һааха зорилготой.

Фермын һаалишад зунай сагта малаа бүхэли сүүдхээр адуулдаг юм. Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ артелиин үүлтэртэ малай фермэ республика соогоо суутай болоһоор үнинэй. Эршэтэ ажалаараа шалгарһан һаалишад олон. Һаалишад, Янжима Лумбунова, Дулмажап Табутарова хоёр республикын һаалишадай мүрысөөндэ хододоо түрүү һууринуудые эзэлэлсэдэг байна.

Малшадай оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар колхозой ажахы амжалтатайгаар хүгжэжэ байна. Колхознигууд гурбан һара болоод лэ ажалта үдэртөө авансаар мүнгэ абадаг юм. Һаяхан колхоз ажалта үдэртэ 4 түхэриг мүнгэ хубаагаа. Жэлэй тоосоон дээрэ 6 түхэриг хубаагдахаар хараалагдана.

Нүхэр Цыбденов өөрынгөө гурбан һарын эршэтэ ажалай дүнгөөр 1000 гаран түхэриг мүнгэ абаба.

Галуута Нуурай шахтада эрхим ажалаараа суурхажа байһан Бимба Цыбденов 1954 оной намар партиин уряагаар энэ колхоздо ерэһэн юм. Эндэ ерээд колхозой элдэб ажалда ябажа байхадаа, хүдэлмэридөө оролдосотой бэрхэ байһанаа колхознигуудта уданшьегүй харуулһан байна.

Удаа дараалан тэрэнэй ой ухаанда һаалишан болохо хүсэл бии болоһон байна. «Һаалишаншье бай. шахтёршье бай, өөрэнь юуб? Сүлөөтэ совет орондоо амгалан ажалһаа һайн һайхан юумэ юун байхаб» гэжэ Борис согтой омогтойгоор хөөрэдэг.

Бимба Цыбденовэй шэнэ гэр баригдажа дүүрэхэеэ байна.

— Бага хүбүүнэйнгээ милаангууд дээрэ тудуулжа шэнэ гэртээ орохо байна, — гээд Бимба энеэбхилнэ.

Р. Цыдыпов.

Бурят-монгол искусство, литературын декадада

Уран зурагай искусствын хүгжэлтэ

40 жэлэй саана, ялар холын Петроград«Аврорын» аманһаа түрүүшын дохёо ежэ, хаанта засагай баяд, ноёд, ламаай дабхар дарлалта доро байһан бурят дта эгүүридэ мүнхэ эрхэ сүлөө, зол тал асараа бэлэй. Коммунистическэ тиин хүтэлбэреэр, бурядууд баясхалан байдал байгуулжа эхилээ һэн. Арадайн түүхын хуудаһануудые нраад үзэхэдэ, айдалай, ажал хүдэлмэриин хубинуудтай нягта холбоотой, тэрэ бүгэ дулдыданги уран зурагуудай искусай байһаниинь элирнэ.

1940 ондо Москвада болоһон бурятгол искусствын декадада бэлэдхэхэ республикын аймагуудта 60 гаран урашуул шалгаран гараа һэн. Тэ дунда мүнгэшэ дархашуул, яһан, шулуун дээрэ ураар һылээшэд, хубсаһа хунар эсхэжэ оёдог оёшод болон элдэб мастернууд уранһайнгаашье, зохёохы бэлигэйнгээшье ар үндэр дээдэ сэгнэлтэ үгэхөөр элзүйлнүүдые бэлэдхээ һэн. Тэдэнэй эмээл хазаар, агтабша хударга, һиихэ, хутага хэтэ, эхэнэрэй элдэб тонууд болон бусад хэрэгсэлнүүд олон һэн. Манай бурят арад гутал хубя, ханза хайрсагаа, моринойнгоо тоэмсэг болон алибаа хэрэгсэлээ угаа ансараар угалзатуулан гоёодог заншай байһан.

Урга урда сагһаа эхилээд, бурят арауралалай искусство гээшэ арадай айдалай, ажал хүдэлмэриин аша үрэ ыень удхаарнь, маяг түхэлөөрнь мэр байдаг.

Совет засагай тогтоһонһоо хойшо арашай ажаһуудалда, ажахы болон соёл урада үзэгдөөгүй ехэ хубилалтанууд. Урдань урагүй һаланаар, түхэлэр уралалгын искусствын зүйлнүүд хэгдэдэг байһан аад, мүнөө нугархай шадамараар, хананхатайгаар мүлижэ бүтээгдэдэг байна. Суута урашуул оронойнгоо бурьялма хүгжэлтые, засаг түрэ, агуухэ Ленин багшаяа магтан зураглан, уралан харуулдаг байна. Жэшээнь, үбгэжоол дархан Тубчинов Галдан В. И Ленинэй һуумал дүрэ зэдээр бүтээгээ. Үнинэй мэдээжэ уран гарта Содном Бадеев арадуудай хани барисаан, эб найрамдалда зорюулһан шэнэ хэблэмэл зураг (барельеф) хээ. Тэдэнһээ гадна, Тулбурсеевэй хэһэн мүнгэн бэһэлиг, Намжилон, Нимаев, Баторов, Шартаханов болон бусадай хэһэн мүнгэн хутаганууд, Тарова, Гергесова гэгшэдэй утаһаар угалзатуулан оёһон зүйлнүүд Москвада болоһон выставкэдэ табигдажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха юм.

Манай арадай уран зурагуудай болон зураглан харуулха искусство хадаа совет засагай түрүүшын жэлнүүдһээ эхилжэ хүгжэһэн байна. Арадай дундаһаа гараһан урашуулай оюун бэлигээ саашадань хэрэглэхэ, хүгжөөхэ арга боломжонуудые имагтал совет засаг үгэһэн юм. Искусствын түрүүшын уралалгын һургуулинуудта бурят ухибүүд һуража, тэндэһээ Сампилов, Мэрдыгеев, Дадуев, Хангалов, Балдаев болон хэдэн олон уранзураашад урган гараа.

Республикын тогтоһоор арбан жэлэй һайндэртэй дашарамдуулан, 1933 ондо БМАССР-эй советскэ уранзураашадай союз тогтоогдоһон байна. Түрүүшын бурят уранзураашад арадайнгаа ниитын ажабайдал, соёл культурын хүгжэлтэдэ эдэбхитэйгээр оролсодог байгаа. Тэдэнэр хаанта засагай үедэ түрэл арадайнгаа зобожо тулижа байһые харуулхаһаа гадна, социализмын һаруул замда ороһон жаргалта байдалаа уран наринаар зураглан харуулжа, арадтаяа хамта алхалан урагшаа дабшадаг һэн. Шэнэ байдал сооһоо урган гараһан түрүү хүнүүдэй абари зан, ажалай баатаршалга оносотой мэргээр оложо шададаг байгаа.

Агуухэ ород арадай түрүү, гэгээрэнги үзэл бодолтой уранзураашадай нүлөөн доро, социалистическэ удхашанартай, национальна түхэл маягтай зурагай культурые бии болгоод, саашадань хүгжөөжэ эхилээ һэмди. Уранһайханайнгаа, удхынгаа талаар гүнзэгы, бодото байдалые үнэн сооны харуулһан, арадайнгаа урдахи алад холын зорилгонуудые тодорхойлһон уранзурагай түрүү искусствотай болоо һэмди. Арадай ажахы болон соёл культурын һалбарха тудам хүнүүдэй үзэл бодол үдэрһөө үдэртэ өөдөө хүгжэдэг байна бшуу. Уранзураашаднай зоной зүрхые баясуулмаар, түрэл партиингаа үзэл суртал магтаһан зурагуудые олоор зурана.

Байгалай үмэнэ болоһон граждан дайнай түүхэтэ үсые харуулһан түрүүшын зурагууд бии боложо эхилээ һэн. Ц. Сампиловай «Совет засагай түлөө», Окладниковай «Россиһаа ерэһэн һонин» гэхэ мэтэ зурагууд бурят арадай түүхын хубилалтануудые шадамараар харуулһан байна. Революциин агуухэ вождь Ленинэй образые бурят уранзураашад тэрэ үедэ түрүүшынхеэ гаргажа захалаа һэн. Байгалай үмэнэхи граждан дайнай үедэ «Партизануудай Дээдэ Үдэ ерэлгэ» гэһэн Ц. Сампиловай картина соо семеновецүүдэй һабарһаа сүлөөлһэн город руугаа морин сэрэгэй хабарай үглөөгүүр срэхэдэнь, ажалшан зоной баясхалан ехэтэйгээр угтажа байһаниинь харуулагдана. Нойрһоо һаяхан һэриһэн үглөөнэй байгаалиин, наранай намжаа туяагаар наадажа байһан Дээдэ Үдын үйлсэ болон гэр байранууд, тоорсог папагар малгайтай, арһан дэгэлтэй, һалхи шуурганда, дайн байлдаанда хүдэржэһэн хүнүүдэй Улаан туг намилзуулһаар город орожо ябалга—эдэ бултадаа ород, бурят арадуудай хамта тэмсэжэ, Байгалай үмэнэхи дайдада совет засаг тогтооһые, тэрэ нангин хэрэгэй гүн гүнзэгы удхые харамсаараа ойлгохоор.

Бурят-Монголдо тогтоһон совет засагые бахалуурдан һүнөөхэ зорилготой ерэһэн аад, Америкын, Японой ээрхэг этэгээдүүд хадаа Улаан Армида, манай суута партизануудта бута сохигдоод, тэрьелһыень «Интервентнүүдэй арилһан мүр» гэжэ Окладниковай картина хуушан сагай хойшолонгүй һандарһые, мүнөө сагай мүнхэдөө тогтоһые гэршэлнэ.

Үргэн бурят дайдада шэнэ һургуулинууд, Культурын байшангууд, больницанууд бодхоогдожол байгаа. «Урданай саг ула боложо, мүнөөнэй саг зула боложо», арадай зохёохы бэлиг һара бүри һалбаржа, он бүри орьёлон бадаржа байһан сагые уранзурааша Сампилов «Ленинскэ десятина», «Агуухэ хубилалтын жэл» гэһэн картинанууд соогоо эли тодоор зураглан харуулаа һэн. Хаанта Россин эрхэ байдалда зобоһон бурят эхэнэрэй хуби заяае уранзурааша Мэрдыгеев «Уй гашуудал» гэжэ картина соогоо үнэншэмөөр гаргаһан байха юм.

Уранзураашадые хүреэлээд байһан үнэнтэ байдалай хубилжа байһые тэдэнэрэй тэрэ саг соонь олон үнгын шэрээр харуулдаг байһыень «Ильичын дэнгүүд», «Һү тушаалга», «Үзэг бэшэгтэ һургалга» гэхэ мэтын удаа дараа бүтээгдэһэн картинанууд хэлэжэ үгэдэг байгаа. Манай зурагай искусство тусхай маяг түхэлтэй, уг зорилготой боложо, революциһаа мүндэлһэн жаргалта сагые зураглан харуулха зорилготой болоо һэн. Сампиловай «Талын хоёр инаг» гэжэ картина ёһотойл поэтическэ үльгэр домог гээшэ. Мэрдыгеевэй «Баян тала» гэжэ картина бурят нютагайнгаа дэлгэр байдалые, зоной хүсэл бодолые, ажахын хүгжэлтые яһала шадамараар харуулһан зураг. Манай түрүү уранзураашад, жэшээнь, гол горхо, шугы бургааһа, огторгойдо бугаартаһан үнгын һолонго гэхэ мэтые хүн зоной сэдьхэл һаналтай холболдуулжа шададагысень магтахаар.

Совет оронoй түүхэтэ хубилалтануудһаа шэнэ хүнүүд бии болоо. Тэдэнэй портрет зураха талаар мүн лэ горьтойхон хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Агуухэ Октябриин революцида хабаадагшадай, граждан дайнай гайхамшагта геройнуудай портредүүдые зурахынгаа хажуугаар, уранзураашаднай түрүү хүдэлмэришэдэй, таряашадай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай геройнуудай, наука болон соёл культурын түлөөлэгшэдэй портредүүдые олоор зурадаг байна. СССР-эй арадай артист Г. Цыдынжаповай (Тимин), РСФСР-эй арадай артист Ч-Н. Генинов эй (Сампилов), Советскэ Союзай Герой Ж. Тулаевай (Балдаев), Социалистическэ Ажалай Герой Б. Дымбрыловэй (Мэрдыгеев) болон бусад түрүүшүүлэй, солото хүнүүдэй портредүүд олоор бүтээгдэһэн байха юм.

1941 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай үедэ уранзураашаднай гуурһа биирэеэ һомо жадатай адлидхажа, немецкэ булимтарагшадай шэрэһэн үйлэ тодхорые элируулдэг байгаа. Тэдэнэй эдэбхи хэшээл хурсадажа, политическэ талаараа хурса плакадуудые зурадаг һэн.

Дайнай дүүрээд байхада, арадай ажахые һэргээн бодхоохо уг зорилгын арадай урда табигдаад байхада, уранзураашад бурят нютагта болоһон промышленностиин, түгэс зэбсэгжэнхэй хүдөө ажахын, соёл культурын амжалтануудые бүри үргэнөөр харуулдаг болоо һэн. «Үбһэ сабшалга» гэжэ Неволинагай, «Таряа хуряалга» гэжэ Шестаковагай, «Шанарые шалгагша» гэжэ Балдаевай, «Шэнэ газар дээрэ» гэжэ Рудиин яһала һайн зурагууд бии болоо.

Арадай урагшаа дабхижа ябахада хойнонь шагтагалдадаг хойрог зарим хүнүүдые Балдаевай зураһан «Бутылкын боол», «Хобуушан һамган», «Ноёной машина» гэхэ зэргын зурагууд наадалан шүүмжэлдэг байна.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэхэ үедэ бурядай революционернууд Ц. Ранжуров, Н. Балтахинов, Ленинэй үнэн шаби, суута революционер И. В. Бабушкинай портредүүдые зурахадаа, манай уранзураашад тэдэнэй тэмсэлшэ образуудые, баатарлиг зоригые эли тодоор гаргажа шадаһыень магтамаар. Уранзурааша Гончарай «Тайгын дундуур» гэжэ зураг ехэ хүсэнэй зайн галай утаһа тайга соогуур татажа байһые яһала бэрхээр харуулна.

Эдэ дурсагдаһан олон амжалтануудай хажуугаар, уранзураашаднай арадайнгаа түүхын темээр үшөөл олон зурагуудые зураха ёһотой аад, горьтой юумэ хээгүй байһаар. Мүнөө үесын ехэ эрилтэнүүдые хангахаар һайн зурагууд үшөөл үсөөн байна гэхэдэ болохо. Юундэб гэхэдэ. Москвада үнгэрхэ бурят-монгол искусство болон литературын декада манай арадай түүхэдэ орохо нилээд ехэ юумэн гэжэ зураашаднай хүсэд мэдэрээгүй байһаар гэхэдэ мүн лэ алдуу болохогүй. Арадай соёл культурые саашадань хүгжөөхэ энэ ехэ, гүрэн түрын удхашанартай хэмжээ-ябуулга хадаа ленинскэ национальна политикын аша үрэ гэжэ уранзураашадта ойлгуулхаар. Мүнөө үедэ уранзураашадай оюун бэлигээ, мэргэжэл шадабаряа бултыень элсүүлэн, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэ хаһа саг болошоо гээшэ бшуу.

«Арадай ажабайдалтай литература болон искусствын нягта барисаатай байха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой статья хадаа социалистическэ культурын гол асуудалнуудаар партиин табиһан хараа бодомжонуудые тодорхойлон харуулна бшуу. Арадайнгаа уран зурагай искусствые үндэр дээдэ шатада гаргахын түлөө, дэлхэйн арадуудай жаргалай мандал—Коммунизмда хүн бүхэниие урялан хүтэлхөөр, социалистическэ удхашанартай, национальна түхэл маягтай уран зурагуудые бүтээхые уранзураашадһаа арад зон эрижэ байна.

А. Г. СУХАНОВА,

БМАССР-эй уран зурагуудай музейн научна хүдэлмэрилэгшэ.

ТЕАТР

„Шуурган соогуур“

Бурят-Монголой Ленинэй орденто опе-ро ба баледэй театр Т. Хренниковэй зохёоһон «Шуурган соогуур» гэжэ оперые табиба. Энэ зохёол советскэ эгээл һайн оперонуудай тоодо ородог юм. Ороноймнай олон театр тус оперые хэдэн жэлэй туршада табижа байдаг. Тэрэнэй онсо талань юуб гэхэдэ, найруулга һайнтай, шанга зүрилдөөтэй, хүнэй досоо оромо хүгжэмтэй байна.

Энэ зохёол советскэ театрын элитэ ажал-ябуулагша Немирович-Данченкын хүтэлбэрээр 1939 ондо бэшэгдэһэн юм. Теэд, тэрээнииe формалистическэ шүүмжэлэлэй тала баригшад тоохогүй гээд һэдэһэн байгаа. Тус зохёол бааза бүдүүлигээр бэшэгдээ гэжэ авторынь тэдэнэр зэмэлһэн юм. Хүгжэмэйнь аялга һайнтай, хүндэ ойлгосотой байхада тэдэнэр дурагүйтэжэ, «частушкын» түхэлтэй, «таряашадай» оперо болоо гэхэ мэтээр хашхаралдадаг байгаа. Бодото байдалые үнэн зүбөөр харуулха дурагүйшүүл энэ оперо тушаа хооһон буляалдаа гаргажа, һүүлэй һүүлдэ сценэ дээрэ табихые хорюулаа һэн. Тиигээд энэ зүжэг 10 гаран жэлэй туршада театрын сценэ дээрэ табигдангүй байгаа бэлэй.

Советскэ оперой суута зохёол болохо Т. Хренниковэй энэ оперые мүнөө манай театрын һонирхолтойгоор табижа шадаһандань баясамаар.

Тамбов город шадар Совет засаг байгуулһан үе «Шуурган соогуур» гэжэ оперо соо харуулагдана. Ленин багшын заһан үнэн замаар ябажа, революциин нүлөө доро ажалша таряашадай харанхы мананһаа сүлөөрһэн тухайдань хэлэгдэнэ. Фрол Баевай үнэнтэ замые бэдэрэлгэ тухай, тэрэшэлэн Наталья Ленька хоёрой инаг дуран тухай энэ оперо соо гол түлэб хэлэгдэнэ. Тус оперо Ленинэй үзэл сурталай гайхамшаг хүсые, шэнэ байдал зохёожо байгаа арад зоной революционно замые харуулха зорилготой.

Бурят-Монголой оперо ба баледэй театр оперын энэ зорилгые зүбөөр харуулжа шадаа гээшэ гү? Яһала һайнаар, зүбөөр харуулна гэжэ һананабди.

Оперые табигша СССР-эй арадай артист Г. Цыдынжапов Т. Хренниковэй зохёолой гол удхые һайнаар, онсо түхэлтэйгөөр гаргажа шадаба. Энэ зүжэгые ехээр һонирхожо харанабди. Илангаяа олон зоной хабаадалгатай үйлэнүүдынь хүпэй үнэншэмөөр зохёогдонхой. Революциин ашаар олон түмэн таряашадай һэгээ орожо, үнэн замда ороһыень харанабди. Оперые табиһан нүхэр Г. Цыдынжапов зүжэгтэ хабаадаһан хүн бүхэнэй онсо илгаа, түхэл шэнжые элеэр харуулна. Зүжэгэй үйлэнүүдые харахадаа, нэгэ үе һанаагаа зобонги, нэгэ үе сэдьхэлээ хананги һуунабди. Зүжэгэй эсэсынь, илангаяа зохёолой гол үйлэнь—таряашадтай Ленинэй уулзалгань шадамараар харуулагдана. Зохёол соохи зүрилдөөе Г. Цыдынжапов зүбөөр тайлбарилна: нэгэн талаһаа, Совет засагай андагаарита дайсан—нюдарган баян Сторожев; нүгөө талаһаа—үнэнии бэдэрэгшэ Фрол Баев харуулагдана. Сторожевтой тэмсэхэ гэжэ бэлэхэн хэрэг бэшэ, тэрэ хүн эзэмдэжэ байһан газарайнгаа түлөө юушье хайрлахагүй, гамнахагүй байна гэжэ зүжэгһөө ойлгонобди. Сторожев—муу мэхэтэй, мухай һанаатай хүн. Тиимэл хадань, тэрээнтэй тэмсэхэнь бэрхэтэйшэг болоно.

Зохёолой гол удхые гаргахаһаа түрүүн Г. Цыдынжапов эли тодо үйлэ харуулна. Тэрэшэлэн зүжэгэй эсэсынь зохидоор таарулагданхай.

Зургаадахи картинада «Газар хахалхаар болоо» гэһэн дуу дуулалгаар зүжэг дүүрэнэ. Энэ үедэ сценын саанаһаа хэдэн хүн хүхюутэй орожо ерэнэ: түрүүлэгэ хабарайхаар хубсалһан басагад, тарялан хүбүүд, һүүлээрнь—буугаа өөдэнь үргэһэн партизанууд. Иигэжэ хабарай һайхан саг, таряашадай ажалай баяр харуулагдана.

Тус зүжэгтэ наадаһан артистнарые рольнуудтань зүбөөр хубаарилжа табиа гэжэ тэмдэглэхэ зэргэтэй. Ленькын ролине артист Н. Бесстрашнов наадана. Энэ артист зүжэгэй эгээл һайн образуудай нэгые гаргажа шадаа. Ленька түрүүшээр хүдөөгэй толтогүй хүбүүн байгаа. Энэнэй абари зангые артист шадамараар гаргана. Түрүүшын картиные харахада, Ленька хүлһэншэ байһанаа эзэн болоһойб гэжэ сэдьхэнэ. Атаман Антоновые хүлеэнэ... Тэрээнһээ газар абахаб гэжэ найдана. Наталья басагантай уулзахадаа, энээн тухайда хөөрэнэ. Атаман Антоновой «бэлэглэһэн» морин һэлмэ хоёр хүл дээрэм гаргажа, Сторожевой хара һабарһаа сүлөөлхэ бэзэ гэжэ һанана. Саашадаа Н. Бесстрашнов Ленькын хубилһые харуулна. Жэшээнь, хоёрдохи картина соо Ленька эхэдээ ерээд, Листрат ахатаяа уулзашана. Революциин үедэ эдэ хоёр аха дүүнэрэй зам хоёр тээшээ һалаһан байгаа. Листрат большевик боложо, Ленькэнь атаман Антоновто алба хээ. Аха дүүнэрэй уулзалгаһаа һайн юумэ хүлеэхээр бэшэ байба. Ленька гансата наганаа гаргана. Листрадынь: «Буугаа хая гэнэб, бишье буудажа шададагби!» гэжэ эрид шангаар хэлээд, Ленькын наганиие орхюулна.

Һүүлээрнь аха дүүнэр хоорэлдэжэ эхилнэ. Дүү Ленькэнь хүсэл бодолоо хүсэлдүүлжэ шадаагүй байгаа. Атаман Антоновто алба хээд, жаргалтайшье, сүлөөтэйшье боложо шадаагүй. Баян Сторожевто урдынхяараал хашуулдаг, тиигээд инаг басаган Натальятаяашье уулзаха аргагүй байба. Ленька бодолгото боложо эхилнэ. Сторожев тухай эхынь хөөрөөн, Листрат ахынь тэмсэлэй ойлгосотой байһан ушар Ленькые гэгээрүүлжэ эхилбэ хэбэртэй. Энээниень гурбан хүнэй дуулаһан трио элеэр гэршэлнэ. Дүтэлжэ ерэһэн Сторожевто Ленька эгсэ хатуугаар харюу үгөөд орхино. Баянай хүлһэншэ боложо ябаһан үгытэй Ленька партизануудай зэргэдэ жагсаха гэжэ шиидэбэ.

Ленька удаа дараалан үнэн замда орожо, Ленинэй зааһан хэрэгэй түлөө тэмсэдэг болоно. Һүүлдэ Наталья басагантай уулзахыень харахадаа, Ленькые зүб ябадалтай хүн болоо гэжэ этигэмээр. Артистын һайнаар наадаһанай ашаар энэ образ эли тодоор, хурсаар гараа. Түрүүшын картинадахи «Наталья, минии зүрхэн» гэһэн дуун, тэрэшэлэн үлгын дуун илангаяа иргагуу һайханаар гарана.

РСФСР-эй габьяата артистка К. Гомбоева-Язгыкова, артистка Д. Кыштымова Наталья боложо наадана. Дуунайнь талаар харахада, Д. Кыштымовагай гаргаһан образ һайн байна: Наталиин хүхюу абари зангые, тэрэнэй һайзгай талые зүбөөр харуулна. Наталья басаганай урган хүгжэжэ, зүбөөр хүмүүжэжэ ябаһаниинь элирнэ.

К. Гомбоева-Язгыкова геройнгоо абари зангые зүбөөр гаргаха гэжэ оролдоһон байна. Гэбэшье, дуунай талаараа энэ образ һулабтар болошоо. Артисткын дуунай нарин аялга һулаар гаража, дуунайнь шанар муудана. Энэ дутагдалаа зайсуулхын тула үшөө һайса хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй. Тэрэшэлэн Д. Кыштымова, К. Гомбоева-Язгыкова наадалгада бүри нарижуулхын тула шэнэ арга ухамайлан бэдэржэ зэргэтэй.

РСФСР-эй габьяата артист Л. Линховоин Сторожев боложо шадамараар наадана. Сторожев—мэхэтэй, нэтэрүү зантай хүн, баяшуулай буһалгаа эмхидхэгшэдэй нэгэн байгаа. Атаман Антоновто таряашадай этигэжэ болохо эхилхэдэнь, Сторожев иимэ мухай хэрэг хэжэ шиидэбэ: баяшуулай гарта ороһон хүнүүдэй нюдыень түнхихэ, нэхэхэнь отолхо, тиигэжэ тэрэние большевигүүд үйлэдөө гэжэ сонсохоор, таряашадта харуулхаар заабада.

Сторожевой түхэл шарайншье өөрэ: жэгдэ аад, хүндөөр гэшхэлдэг, нюдэнинь хурса аад, хүйтэн харасатай, үргэн, томо ноуртай... Түрүүшын картинада Сторожев номгон зантай гэхээр байһан аад, тосхоноо партизануудай гаража ошоһоор тэрэнэй нюдэндэнь баярлаһанай тэмдэг түр зуура үзэгдэнэ. Удаадахи үйлэнүүдтэ геройнгоо олон зантайе: галзуу дошхоние, мэхэ гохотойе, мухардан газардангинь харуулна. Л. Линховоин жалга соо болоһон уларые эгээн һайнаар наадана.

Тэд Фрол Баевай образые залу артист Ю. Соболев тайлбарилан харуулжа шадабагүй. Энэнь ехэ гэмшэлтэй. Үнэниие бэдэржэ ябаһан ажалша таряашанай образые зүбөөр гаргаха шухала байгаа. Газар болон эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байһан таряашад бултадаа нэгэ хүнэй образоор харуулагдаха ёһотой байгаа бшуу. Соболевой наадаһан Фрол Баев халирхай һэбхихэн, дунда зэргын хүн болошоо. Тэрэнэй хүгжэлтэнь орэйдоо харуулагданагүй. Фрол Баев даншье һаа түргэнөөр, хүнгэхэнөөр большевик болошоно.

Ленин дэ ошохо бодол Фрол Баевта бэлэхэнээр түрөөгүй, һайса шүүжэ үзэһэнэйнь һүүлдэ тиимэ бодол түрэхэ байгаа. Эгээл иимэ удхатайгаар тэрэ образ гаргагдаха ёһотой байгаа бшуу. Тиигээл һаа, Ленинэй уулзалга, саашанхи зарим үйлэнүүд бүри һайнаар, бүри дүүрэнээр тайлбарилагдаха бэлэй. Тиигэбэл, Баевай тосхонуудаар ябажа, Ленин багша тухай зар тунхаг тарааһаниинь элишье, ойлгосотойшье болохо һэн.

Артист К. Соболевой дуулалганшье һүрхэй һайн бэшэ, заримдаа модохи, тодо бэшэ болошоно.

Большевигүүдэй хүтэлбэрилэгшын, командирай түхэл шарайе артист К. Мотанюк Листрадай образоор харуулжа шадаа. Тэрэ геройнгоо эрэлхэг зоригые, зүб хэрэгэй илаха байһанда гүнзэгыгөөр этигэдэгые элеэр харуулна. Зүжэгэй эхиндэ, партизануудай тосхонһоо гараха үеэр Листрат Баевта хандаад: «Ши һүүлэй һүүлдэ хэзээшье большевигүүдтэ ерэхэш» гэнэ. Энэнь яһала тудалдаа. Хоёрдохи үйлэдэ Листрадай дүү Ленькотоёо уулзахыень харахадаа, үнэн зүрхэнһөө үнэншэмөөр.

Артист һайнаар дуулана. Илангаяа түрүүшын үйлэдэхи «шара үһэтэй, хара нюдэтэй» гэһэн, мүн Кронштат тухай дуунууд һонирхолтой. Зүгөөр, геройнгоо газаада түхэл шарайе үшөөл һайжаруулхаар. Юуб гэхэдэ, Мотанюгай наадаһан Листрат таряашанай түхэл хэбэргүй, дэн «гоёнсуу», «городой хүн» болошоо.

Артистка А. Жмуровагай наадаһан Аксиниин роль яһала һайн—ород эхын сэдьхэл хүдэлгэмэ образ гаргажа шадаа. Үгытэй таряашадай хуби заяан тухай, үхибүүдһээ хахасалга тухай гунигтайгаар дуулана. Бага хүбүүнэйнь ахаяа буудахаа забдахада Аксиниин мэгдэһые артистка шадамараар харуулна.

Атаман Антоновтоной лагериинхид зүжэг соо хүсэд һайнаар харуулагдаагүй гэжэ тэмдэглэмээр. Антонов боложо наадаһан артист В. Волков яһала һайнаар дуулана. Гэхэ зуура, баяшуулай зонхилогшын образ һулабтар болошоо, халирхайгаар харуулагдана. Бухы хэрэгэйнгээ буруу һүрэжэ байһан дээрэһээ атаман архидажа, элдэб ааша гаргана гэжэ этигэхээр бэшэ.

Актриса О. Карпова Мария Косовагай ролиие гол түлэб һайнаар наадаашье һаань, адираатай, үшөөл мүлигдэхөөр гаргаа. Эдэ бүгэдэ артистнарһаа Ю. Мельцерэй тэмдэглэхэ зэргэтэй.

Артист Ф. Иванов Ленинэй образые шадамараар харуулна. Таряашадтай уулзажа байхадань, Ленинэй зондо энэрхыгээр хандадагые элеэр харагдана. Эгээл энээхэн таһалга соо гүрэн түрын шухала асуудалнууд шиидхэгдэжэ байгаа гэжэ этигэхээр.

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша А. Тимин зүжэгые уран һайхаар шэмэглээ. Хороод дуулалгаар дүүргүүлэе эли тодо болгохын тула хормейстер М. Эпштейн ехээр оролдоо. Дирижёр В. Карпов оркестрын, хоорой хэрэглэхэ хүгжэмэй зохёолой бүхы партинуудые яһала һайнаар нэгэдхэн таарулаа.

«Шуурган соогуур» гэжэ зүжэг—оперо ба баледэй театрын харуулһан 50-дахи премьерынь гэшэ. Октябриин революциин алдарта 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, театрын коллектив городойгоо ажалшадта һайн бэлэг барюулба.

П. Астратов, Улан-Удын Пионернүүдэй байшангай хүгжэмэй багша.

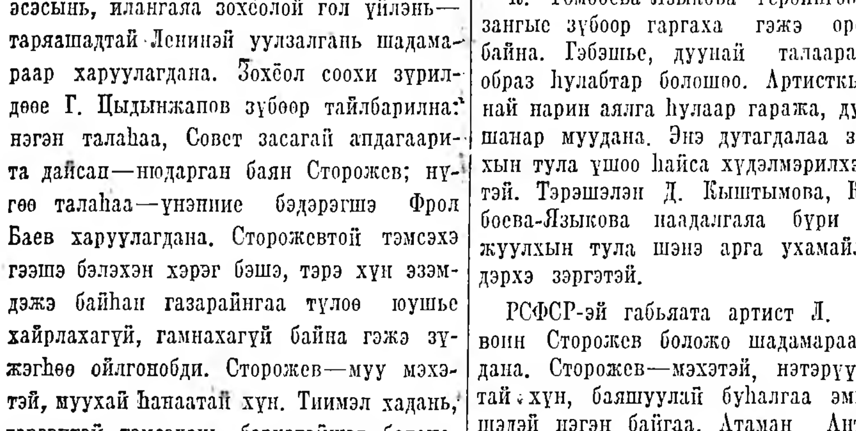

Худалдаа наймаае культурнаар эрхилхэ, эд бараае элбэгээр наймаалха гэһэн зорилго зургаадахи табанжэлэй түсэб соо хараалагдана.

Тэрэниие дүүргэлтэ болгон мүнөө манай республикын худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд наймаалагшагүй ларёгүүдые холын гүүртэ, отарануудаар эмхидхэдэг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой малай фермэдэ эмхидхэгдэһэн наймаалагшагүй ларёк.

Х. Баянгуев.

ХИЛЫН СААНАҺАА

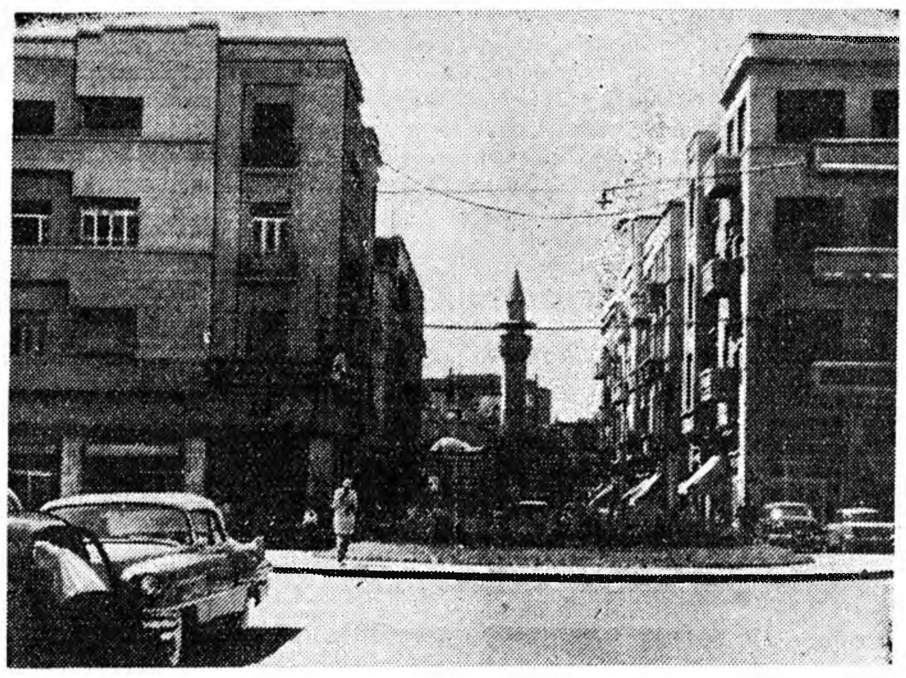

Дамаск. Сириин ниислэл хотодохи худалдаа наймаанай, финансова центр.
ТАСС-эй фотохронико.

ЧЕХОСЛОВАКИИН АРАД ШАНАЛАЛ ГАШУУДАЛАА МЭДҮҮЛНЭ

ПРАГА, ноябриин 14. (ТАСС). Өөрынгөө үнэн сэхэ хүбүүнэй, коммунистическэ партиин элитэ ажал-ябуулагшадай нэгэн, социализм, коммунизмын хэрэгэй түлөө үнэн сэхэ тэмсэлшэ, Чехословацка Республикын Президент нүхэр Антонин Запотоцкиин наһа бараһантай дашарамдуулан чехословацка арад шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Чехословацка Республикын национальна суглаанай, тэрэшэлэн правительствын нэрээр эльгээгдэһэн Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телеграммые газетэнүүд толилбо. Антонин Запотоцкиин наһа бараһантай дашарамдуулан гүнзэгы шаналалаа мэдүүлжэ байһан тухай телеграмма дотор хэлэгдэнэ.

Шаналалаа мэдүүлһэн тухай телеграмманууд Германска Демократическа Республикын Президент В. Пик гэгшэһээ, Югославиин Арадай Федеративна Республикын Президент Иосиф Броз Титоһээ, Болгариин арадай суглаанай президиумһээ, Министрнүүдэй Соведэй, Коммунистическэ партии ЦК-гэй зүгһөө, Австриин, Даниин коммунистическэ партинуудай Центральна Комитедүүдһээ, Франциин Президент Рене Коти гэгшэһээ, Финляндиин президент У. Кекконенһээ, Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациһаа, мүн бусадшье оронуудһаа абтаһан байна.

Советскэ Союз Иран хоёрой хоорондо баталагдаһан транзит тухай хэлсээе Иранай сенат һайшаана

ТЕГЕРАН, ноябриин 14. (ТАСС). Советскэ Союз Иран хоёрой хоорондо транзит тухай хэлсээ баталха асуудал сенадай нээмэл заседани дээрэ ноябриин 13-да хоёрдохёо зүбшэн хэлсэгдэбэ гэжэ «Эттелаат» гэжэ газетэ ноябриин 13-да мэдээсээ. Сенатор Никпур хэлсээе дэмжэжэ, үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлээ: «Энэ хэлсээнэй баталагдаһантай дашарамдуулан би ехээр баясажа байһанаа мэдүүлнэб, энэ хэлсээн экономическа талаараа Ирандашье, Советскэ Союздашье ашатай туһатай байна.»

Президент Эйзенхауэрэй мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 14. (ТАСС). США-гэй Президент Эйзенхауэр Оклахома-Сити гэжэ городто үсэгэлдэр үдэшэлэн үгэ хэлээ: «США-гэй аюулгүй байдалые аршалан хамгаалха асуудалда Президент үгэеэ зорюулаа. Президент үгэ хэлэхэдээ яаралтайгаар зэбсэгжэлгые зүбтүүлхые, 1958 — 1959 оной финансова жэлдэ сэрэгэй бюджедээр бүри ехэ мүнгэ хараалхые һэдэһэн байна.

Советскэ Союзай научна, техническэ туйлалтые США-гэй Президент мэдэрхэ баатай болоо. Холбоото Штадуудай яаралтайгаар буу зэбсэг гаргажа байһыень зүбтүүлхын зорилгоор Президент иигэжэ баталан хэлээ: «Советскэ Союзай туйлаһан энэ амжалтань эрхэ сүлөөтэ бүхы хүн түрэлтэндэ аюул тохёолдуулна». Зэргэ оршон байха тухай, амгалан ёһоор мүрысэхэ тухай Советскэ Союзай уряа хадаа Холбоото Штадуудта «аюул» тохёолдуулна гэжэ Эйзенхауэр мэдүүлээ.

Ород хэлэ шудалха асуудалай шухала байһан тухай Америкын ажал-ябуулагша иигэжэ мэдүүлнэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 13. (ТАСС). «Нью-Йорк Уорлд телеграмм Энд Сан» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Нью-Йорк-дохи гэгээрэлэй управлениин дэргэдэхи хари гүрэнэй хэлые шэнжэлгын таһагай директор д-р Теодор Хьюбнер иигэжэ мэдүүлээ: «Наукын, культурын талаар Советскэ Союзай ехэ амжалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, Америкын һургуулинуудта ород хэлэ һайнаар заадаг болохо гээшэ угаа шухала байна».

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сесси дээрэ

Пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 14. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн Пленарна заседани мүнөөдэр болоо. Ассамблейн түрүүлэгшэ Мунро (Шэнэ Зеланди) заседаниин эхилһэнэй һүүлээр Чехословакиин делегацида хандажа, Чехословацка Республикын президент Антонин Запотоцкиин наһа бараһые шаналжа байһанаа мэдүүлээ. Делегадууд А. Запотоцкиин дурасхаалда 1 минута хүл дээрэ байгаа.

Атомай хүсые шэнжэлхэ уласхоорондын агентствын, тэрэшэлэн ООН-эй хоорондо, харилсаае һайжаруулха тухай хэлсээе Ассамблей баталаа. Хэлсээ баталха тухай резолюци нэгэн дуугаар баталан абтаа. Энэ резолюциие 18 делегаци, тэрэ тоодо Англи, СССР, США, Инди дурадхаһан байна.

Атомна радиациин хүнэй бэедэ ямараар нүлөөлдэг байһан тухай асуудалые шэнжэлэн хараха политическэ комитедэй резолюциие Ассамблей зүбшэнгүйгөөр нэгэн дуугаар баталаа.

Удаань Генеральна Ассамблей буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсээ.

ИОРДАНИДАХИ БАЙДАЛ

ДАМАСК, ноябриин 14. (ТАСС). Иорданидахи политическэ байдал һүүлэй үедэ бэрхэшээлтэй болобо гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Мүнөө үеэр орон дотор байгуулагдаһан гуримые эсэргүүсэгшэдые Иранай засагаар хид мүрдэнэ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Бедуинүүдэй зэбсэгтэ отрядууд ороной томо томо городуудые хүреэлээд, демократическа һанал бодолтонтой хэрзэгы шэрүүнээр тэмсэнэ. Иорданиин городуудай хоорондо ямаршье холбоо барисаагүй болоо.

Орон доторхи хархис этэгээдүүдые Иорданидахи США-гэй посольство сэхэ хүтэлбэрилнэ гэжэ мэдээсэгдэнэ. Энэ посольство Хусейн королиие, мүн тэрээнэй туһамаршадые мүнгөөр хангана.

КАИР, ноябриин 14. (ТАСС). Иорданида ехэ буһалгаан болоно «национальна хүдэлөөндэ хабаадагшадые хэһээхын тулада ехэ доллар гаргашалагдана» гэжэ «Аль Гумхурия» газетэ мэдээсэнэ. Каирын радиогой дамжуулһанай ёһоор, Хусейн король һүүлэй үедэ Америкын посольствоһоо 2 миллион доллар абаа.

КУБАДАХИ БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 14. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, залуушуулай элитэ ажал-ябуулагша Фидель Кастро гэгшын хүтэлбэрилэгдэдэг Кубын партизанууд Батистын засагые унагаахын зорилгоор шангаар тэмсэнэ. Сьерра-Маэстра (Орьенте провинци) хаданууд шадар үнгэрэгшэ жэлэй декабрьһаа партизануудай гол база байгуулагдаа. Правительствын сэрэгүүд буһалгаашадые дарахаар олон дахин оролдоо гэбэшье, даража шадаагүй. Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор Орьенте провинцида мүнөө үедэ 3 мянган хүнһөө бүридэһэн арми, далайн-сэрэгэй флот, агаарай сэрэгэй хүсэнүүд суглараһай.

Оролдолгын аша үрэ

Тоорын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз урдань гээгдэнги ябаһан юм. Мүн хүнүүдыншье олон солхооб тооложо, «ой» руу хараашалдаг болонхой байгаа. Ажалай журам, артелиин гурим эбдэржэ, ажалта үдэр үнэгүй болошоһон юм. Иимэ байдалай тохёолдоод байхада, партиин эльгэмэл гушамянгатан Цанжа Дашиевич эндэ түрүүлэгшээр һунгагдаа һэн. Тиигэжэ колхозой хүгжэлтын хараа шугамые эндэхи эдэбхитэдтэйгээ хамта бэхижүүлжэ эхилээ бэлэй. Тэрэ гэһээр хоёрхон жэлһээ үлүүтэй боложо байна.

Энэ үе соо Эрхүү голой эрье зубшан һуурижаһан Сталинай нэрэмжэтэ колхоз танигдашагүй ондоо болоо. Тус колхозой Далахай, Хонгодор, Гужир нютагуудаар дандаа олон шэнэ гэрнүүд баригдажа, үргэн уужам үйлсэнүүд олошороо.

Эдэ мэтэ хубилалтанууд тухай нүхэр Бельгаев иигэжэ хөөрөө һэн:

— 1955 онһоо урда тээ колхознай гектар бүриһөө арай шамай 7—10 центнер таряа абадаг һаа, хойто жэлынь 12,6 центнер ургуулагдаа. Ажалай журам, түлөөһэн яһала һайжараа.

Эдэ бүгэдын ашаар артелиимнай олзо доход нэгэ миллион түхэригһөө үлэжэ байна. Тиигэжэ колхоздоо табан автомашина, арбан электромотор, нэгэ трактор, нэгэ самосвал болон бусад хэрэгсэл худалдажа абаа һэмди.

Иигэжэ колхознай үргэн далайсатайгаар барилга хэхэ арга бодомжотой болоо. Хоёр шэнэ тоог, огородой эдеэ хадагалха найман түхеэрэлгэ, 2000 шубуунай байра баригдаа. Тиихэдэ дүрбэн фермэмнай механизированнэ болохонь, гахайн хоёр байра, тугалай байха 3, хониной байранууд бэлэн боложо байна.

— Колхоздотнай гэр байра хэр олоор баригданаб?

— Жаран үрхэтэ айл шэнэ гэрнүүдтээ орожо түбхинэһэн байна, —гээд Цанжа Дашиевич хэлэнэ. — Гадна үшөө дүшөөд гэр заһабарилгааданаа—колхозой правленидэ зорюулан, тусхай гэр барилгаа. Эдэ бүгэдые шамдуулхын тулада алишье талаһаа—колхозой правлениингээ, колхознигуудайшье зүгһөө хүсэл оролдого гаргагдаа гэжэ.

Колхозой правленидэ зорюулан, шэб шэнэхэн конторын байшан баригдажа байна. Эндэ агрозоотехническэ кабинедүүд, библиотекэ (уншалгын залтай), улаан булан, медпункт, телефоной коммутатор гэхэ мэтэ байха юм ха.

Колхозой болон колхознигуудай культурна ургалта угаа һонирхолтой. Жэшээлхэдэ, зохид гэдэг ба... тай, зайн галтай, 250 һуури... клубтай, библиотекэтэй, столяр... мастерскойтой (эндэнь буфет, ... фоньер уран гоёор бүтээдэг юм... Клубтань духовой оркестр бии.

Мүн колхознигуудшье шанга ... далтай, баян дэлгэр байдалтай ... лоо. 250 айлай 230-дань оёдо... машина бии, бултандань шахуу ... лосипед, гушаад айлнуудта—мо... цикл бии юм. Гансахан энэ жэл... хорёод радиоприёмник худал... абаһан байна. Энэ колхоздо эр... бэшэггүй хүнүүд үгы болон... Колхознигуудай хүүгэд нютаг ... рээ һуража, эхин, дунда һургуу... тай боложо байна. Тиихэдэ эл... олон институт болон универси... дүүдтэ һуралсадаг хүбүүд, басаг... олон. Мүнөө энэ колхоздо 20 ... гуулитай нютагай мэргэжэлтэд ... болонхой.

Сталинай нэрэмжэтэ колхо... амжалта эндэхи колхознигу... колхозой түрүүлэгшэ ... долго ехээр ... тэмдэглэлтэй.

Түнхэн.

А. Мангатханов.

Редакторай орлон О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00584. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5726.